

LOVEC

XLV. LETNIK ŠT. 10 JANUAR 1963

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Srečno 1963

FOTO V. CERNE

Kinologija v lovskih družinah

Ing. Vlado Jenko

So številne strokovne razprave o kinologiji in v raznih lovskih revijah so izšli mnogi članki o lovskem psu kot zvestemu prijatelju in nepogrešljivemu pomočniku lovca. Izdane so bile že obširne knjige o vzgoji lovskih psov raznih pasem, imamo kinološka društva, klube, pri lovskih zvezah in lovskih družinah so obvezni kinološki referenti. Kinologija kot veda in kot praktično torišče udejstvovanja lovcev je dosegla velik razvoj in priznanje med lovci, pa tudi ne-lovci.

V praksi na terenu, pri marsikaterih lovskih družinah in posameznih lovcih pa razvoj kinologije ni tako idealen kot si jo morda predstavljamo. Nisem kinološki strokovnjak in ne bom se spuščal v strokovno ali pa morda znanstveno razpravo o kinoloških vprašanjih. Nakazal bi rad le nekaž problemov, objektivnih in subjektivnih, ki ponekod v praksi hromijo večji razvoj kinologije ali ga pa celo onemogočajo.

Načelno, teoretično in praktično vzeto, lovec ni lovec, če nima uporabnega pasemskega lovskega psa, kakor ni lovec, če nima na primer lovske puške, če ni ljubitelj narave, divjadi itd.

Ta misel je prišla v mnogih lovskih družinah kakor tudi pri posameznikih do polne veljave. Tako imamo primere, ko so takšne lovske

družine s svojimi poslovniki določile, da mora imeti vsak njen član pasemskega lovskega psa in ga danes tudi že ima. Druge lovske družine so predpisale število in pasme lovskih psov, ki jih morajo imeti določeni člani družine. Ponekod je to prepuščeno stihiji in na voljo članom lovske družine.

Vsekakor mora vsaka lovska družina po značaju svojega lovišča, po vrsti divjadi in načinu lovov presoditi, koliko in kakšne lovske pse mora imeti. Predpostavimo, da je v lovski družini vse to urejeno. Nabava posameznega lovskega psa danes ni več težavna. Obstojne številne psarne in rejci lovskih psov, kjer si lovec lahko nabavi mladega lovskega psa. Sleherna številka naše revije »Lovec« prinaša pregled prijavljenih paritev in terminskih napovedi poleženj.

Nabavna cena mladih lovskih psov je z ozirom na pasmo zelo različna. Zelo iskane, najbolj razširjene in rekel bi skoraj najuporabnejše pasme največkrat nimajo najvišje cene. Ponavadi imajo najvišjo ceno mladi lovski psi tistih pasem, ki so pri nas manj zastopane, pa tudi nekaterih uporabnost ni tako vsestranska. Vendar na splošno vzeto, za večino lovcev nabava mladega lovskega psa ne sme in ne more biti veliko finančno vprašanje. V lovskih družinah oziroma pri posameznikih, kjer je kinologija dobila pravo mesto, so ta problem rešili s posebnim določilom družinskega poslovnika, družinske blagajne prispevajo svojim članom za nabavo lovskega psa. Pes postane navadno last rejca z raznimi omejitvami in pogoji. Mnoge lovske družine so finančno močne, da jim tudi nabava že šolanih, uporabnih lovskih psov, ne dela težav.

Končno so tudi za vzrejo, vzgojo in vzdrževanje lovskih psov mnoge lovske družine v stanju, da v celoti ali pa delno podpro svoje člane.

Vse to govori za to, da torej večjih finančnih ovir za ustrezen razvoj kinologije po lovskih družinah v glavnem ni. Kljub temu pa ugotavljamo (poglejmo samo udeležbe na raznih kinoloških prireditvah) ponekod dokaj kritično stanje. Kje leže vzroki in ovire za večji razvoj kinologije v mnogih lovskih družinah?

Dober rejec in vzgojitelj lovskega psa je lahko le izkušen in nesebičen lovec, ki ljubi psa in utegne, da se dnevno z njim ukvarja. Pri tem pa je toliko razgledan, da lahko uspešno uporablja strokovno kinološko literaturo, in ki mu stanovanjske razmere dopuščajo, da ima za psa primeren prostor.

Z veseljem lahko ugotavljamo, da je v naših lovskih družinah dovolj izkušenih, razgledanih in nesebičnih lovcev. Vendar ta nesebičnost lahko postane sredstvo nekaterih, lahko rečem, že ne-

Foto VI. Pleničar

poštenih lovcev, za izkoriščanje solovca — rejca lovskega psa. Lovec, ljubitelj lovskega psa pride na vsak skupen lov s svojim štirinogim tovarišem. Z njim gre navadno v brakado med gonjače, da je čim bliže svojemu psu, da ga med pogonom vedno uči in se raduje njegovim sposobnostim in podvigom. Ponavadi tak lovec ne prepusti svojega psa gonjačem ali drugim lovcem, ki gredo v pogon, sam pa gre na stojišče. Tudi že običaj je tak, da vodja lova pred pogonom odredi gonjače in lovce s psi v pogon, goste in lovce brez psov na stojišča.

Lovec-rejec psa postane torej avtomatično stalen gonjač za svoje solovce, ki nimajo ali pa nočejo imeti lovskega psa. Rejec psa ima stroške, ki jih nerejec nima, kljub temu, da takorekoč psa vzdržuje v korist celotne lovske družine, če ne celo v korist posameznikov.

Posamezne love na zajca danes ne izvajamo več. Večina naših lovišč tudi nima toliko fazanov in jerebic, da bi na splošno lahko dopustili, pri tolikih lovcih posamezne love nanje. Individualen lov z raznimi šarivci in ptičarji na ostalo pernato divjad (race, ključače itd.) pa je zelo omejen, saj je te perjadi pri nas razmeroma malo. Sicer tudi ni treba dokazovati važnosti in oporekati užitek, ki jih nudi individualen lov z lovskim psom kot na primer pri krvosledništvu, jamarjenju, lovu na dlakaste roparice itd. Vendar so pa lovski psi večinoma naši glavni pomočniki le na skupnih lovih — brakadah.

Lov na noben način ni pridobitvena panoga za individualnega lovca, vštevi tudi vzdrževanje lovskega psa. Lov je za individualnega lovca drag šport. Vendar izkoriščanje rejca lovskega psa s strani lovcev, ki kljub vsem možnostim nočejo držati psa, je očitno in nima ničesar skupnega z lovskim idealizmom, katerega mora imeti v dokajšnji meri vsak lovec.

Če lovska družina ne uredi odnosov med rejci in nerejci psov, če rejci psov niso vsaj delno stimulirani za svoj idealizem, je to dokaj slaba perspektiva za večji razmah kinologije v družini. Moralna dolžnost in skrb nerejcev lovskih psov mora biti, da lovska družina uredi te odnose.

Lovca, ki nabavi lovskega psa, glavno delo šele čaka. Usposobiti lovskega psa, da bo po svojih naravnih zasnovah kar najbolj uporaben za lov, je težka naloga. Vložen trud, če rodi uspehe, pa je poleg osebnega zadovoljstva rejca, v glavnem le v korist lovske družine kot celote. Lovci, ki so sami vzgajili uporabnega lovskega psa, vedo, koliko časa so morali žrtvovati za to. Popolna vzgoja psa zahteva nenehno delo s psom, z mladim psom celo redno vsak dan. Današnji tempo življenja, prezaposlenost naših ljudi pa v večini primerov ne dopuščata, da bi človek posvetil vzgoji svojega psa toliko časa kot je to potrebno. Lovcem v večjih mestih je to zaradi oddaljenosti lovišča še posebej oteženo, če že ne sploh onemogočeno. Vsakdo tudi

nima potrpljenja, potrebnega za šolanje. Vsi lovci tudi niso za to delo, saj je vzgoja psov, skrajno vzeto, specialen, intelektualen poklic, ki zahteva poleg mnogega tudi poznavanje strokovne kinološke literature. Polovično delo z lovskim psom, četudi iz objektivnih razlogov, pa ne da uspeha. Sam lovec pride včasih v takih primerih ob dober glas in mora navadno od najmanj upravičenih poslušati očitke, da ne zna vzgajati itd.

Pri nas lahko na prste preštejemo poklicne dreserje lovskih psov, ki imajo posla čez glavo. Z razvojem inozemskega lovskega turizma in vedno večjimi stiki z inozemskimi lovci, ti dreserji prevzemajo v šolanje tudi lovske pse inozemskih lovcev, tako da je še manjša možnost za dresuro domačih psov. Redki so pa napredaj že dresirani in uporabni lovski psi.

Posledica vsega tega je, da po lovskih družinah skoraj nimamo več dobrih in najboljših lovskih psov, spričo množice lovcev.

Vse doslej navedeno so bolj ali manj subjektivni razlogi ali ovire večjemu razmahu kinologije v lovskih družinah in ki se s časom z dobro voljo le dajo odstraniti.

Skoraj nepremostljiva ovira in glavni vzrok, da mnogi lovci kljub vroči želji ne morejo imeti, oziroma nabaviti predvsem mladega lovskega psa in ga nato vzgajati pa je v številnih primerih okolje, kjer ti lovci stanujejo. Lovski pes, posebno pa še mlad, mora imeti poseben stalen in primeren prostor, kjer ga redimo. Njegov prostor nikakor ni v stanovanju ali v kleti, pa tudi ne na takem dvorišču, kjer se vsakdo obregne vanj in je mlad pes igrača otrok.

Stanovanjske razmere po mestih, posebno pa še veliki moderni stanovanjski bloki v nobenem primeru ne nudijo možnosti za držanje mladega lovskega psa. Če že sam hišni red ne prepoveduje v takih razmerah držanje psa, je rejec psa v tem okolju stalno izpostavljen negodovanju ostalih sstanovalcev, da o slabem vplivu take okolice na samega psa ne govorim. Nek švicarski industrijalec, ki je bil letos kot lovski gost s svojim psom pri nas na lovu, mi je na primer pravil, da ima v Luganu svojo vilo, pa je zaradi nemira, ki ga delajo njegovi lovski psi, stalno v sporu s sosedi.

Vsakdo, ki je bil zaradi omenjenih okoliščin primoran držati mladega psa v svojem stanovanju ve, kakšne so to težave in nevšečnosti zanj in za sstanovalce, ne navsezadnje tudi za samega psa, kar včasih meji na pravo trpinčenje živali. Če pa že ima nekdo mladega psa v večjem mestu, je pa zaradi oddaljenosti lovišča redno šolanje zelo oteženo.

Nakazal sem nekaj subjektivnih in objektivnih razlogov, ki kljub požrtvovalnemu in priznanemu delu naših kinoloških društev, kinologov-posameznikov, pa tudi večina lovcev, v naših lovskih družinah ovirajo povečanje števila uporabnih lovskih psov.

Pižmovke – opazovanja

Ko sem že okrog 1930. zagledal prvo pižmovko v območju Savinje, ki je plavala po mirnem zatonu, sem na prvi pogled mislil, da je mala vidra. Kmalu pa sem uvidel, da je meni popolnoma neznana žival. Po brskanju v Brehmu sem pižmovko sicer ugotovil, toda šele notica v Lovcu mi je pojasnila pojav pižmolk v Evropi. Od tedaj leto za letom opazujem pižmovke in jih lovim v pasti. Navzoč sem bil tudi pri lovu nanje v vrše in pri izkopavanju. Ker je izšlo že več člankov o pižmovki, bom podal v tem članku v glavnem svoja opazovanja in opozoril na nekatere posebnosti.

Vsaka žival se mora novemu okolju prilagoditi, sicer v kratkem pri najskrbnejši negi propade. Pižmovka se je odlično prilagodila evropskemu podnebjju, pri tem pa deloma spremenila način življenja tako v prehrani, razplodu in deloma tudi bivališču.

Razplod: V Brehmu pravi, da razplod še ni popolnoma pojasnjen in da mislijo nekateri, da skoti samica letno enkrat 3—4 ali celo 6 mladičev. Drugi računajo na trikratno leglo v enem letu. Parjenje se začne aprila in maja. Vse to je mišljeno na prvotno domovino pižmolk, kjer so povsem drugačne podnebne razmere kot pri nas. Saj pokriva severni del Kanade od oktobra do marca debela snežna odeja ter so jezera, reke in močvirja močno zaledenela. Pri nas vse to razen na visokem severu in v ruskih pokrajinah, odpade. Zaradi milejšega podnebjja se začne parjenje pri nas vsaj že konec februarja. Sredi marca nosi samica že močno razvite mladiče. Šele pri parjenju dobita oba spola dah po pižmu in sicer samec dosti močnejše kakor samica. Dah je oster in za občutljiv nos prav neprijeten. Moda, kakor tudi žleze (pri spolnih organih) v katerih se tvori pižem (belkasta, rahlo lepljiva snov), tedaj močno narastejo. Ker ima samica navadno le štiri nabrekle seske, lahko trdim, da ima povprečno leglo štiri mladiče, kar potrjuje tudi pregled brejih samic. Samo prav močne samice imajo tudi šest razvitih sesalnih bradavic. Mladiče ima že s koncem marca in v začetku aprila. Ker najdemo prav do pozne jeseni še nedorasle mladiče (1962. sem dobil mladiča celo 6. februarja), moramo računati vsaj tri legla letno. Dne 4. 11. 1962 sem dobil samca še z rahlo nabreklih modama, vonj po pižmu pa je že zgubil; 6. 11. 1962 sem dobil samico, katere vime je kazalo, da je še pred kratkim dojila iz 4 seskov. Ni verjetno, da bi samice iz prvega gnezda imele že isto leto mlade, ker se parjenje pojavi (dah) najprvo le pri najmočnejših osebkih v sredini februarja, pri mlajših pa šele proti sredini marca. Ena samica bi torej skotila letno 12—16 mladičev. Pri tem računam na samice različnih starosti. Razplod je torej

zavoljo minimalnega izpadka zelo velik. Mladiči doraščajo zelo hitro, kar sklepam po parjenju in skotitvi zadnjega legla. Spolno razmerje je v prid samic. Po ujetih pižmolkah pridejo vsaj tri samice na dva samca. Značilno je, da se ujamemo v jeseni sorazmerno več samic—3 : 1—februarja pa 1 : 1. Sodil bi, da gredo v jeseni samice raje na vabo, da si opomorejo od dojenja, medtem ko proti pomladi, ko so pižmovke pri nas zalite z mastjo, požrešnost pojenja.

Prehrana: Tudi pri nas je pižmovka v prvi vrsti rastlinojdec. Motili pa bi se, če bi mislili, da se zadovoljuje zgolj z vodnim rastlinjem. Tega spretno izpodgrizuje in ruva z dna vode, prinaša na površje, sede na dračje, na otočke na vodi ali redkeje tudi na breg, drži koreniko ločja s sprednjimi nogama ter glodajo skoraj na način kakor veverica. Največkrat odnese, vsaj podnevi, hrano v svoj rov. V poletnem času si napravi cele steze skozi travo na njive z žitom. Tam izpodgrize steblo s klasom in si privošči zrnje. Preden je žito zrelo, se hrani s sočnim žitnim biljem. Pri tem tudi mnogo žita pomandra. Poleti in jeseni pride na vrsto korenje, pesa, koleraba in sploh vse sočne kulturne rastline v njenem območju. Pri tem ne gre daleč od vodnega brega, vendar je pri večji množini pižmolk v bližnjem okolišju lahko škoda precejšnja. — Našel sem njivo pšenice skoraj 20 m od vode domala čisto uničeno. V približno enaki razdalji je bilo oglodano na drugih njivah v jeseni korenje, pesa in koleraba. Da so bile na delu pižmovke, je kazal njih sled v mehki zemlji in značilno oglodanje z močnimi glodači. (Marsikakšna škoda pižmolk gre na rovaš druge divjadi).

Poleg rastlinske hrane pa se pižmovke prav rade posladkajo z mesno hrano in ikrami rib, kar vse je ugotovljeno pri pregledu vsebine želodcev. Da ni varno pred pižmolkami nobeno fazanje gnezdo v bližini vode, je nedvomno. Isto se dogaja podvodnim ptičem. Da so pižmovke kanihali, opozarja že Brehm. To sem ugotovil sam 9. 11. 1962, kar me je v prvi vrsti spodbudilo, da napišem ta članek. Pasti nastavljam tako, da je stopalka 2—3 cm pod gladino vode. Dne 9. 11. 1962. je Savinja rahlo upadla in past z ujetimi pižmovkami je ostala v preplitvi vodi (sicer se zvrne z ujetimi pižmovkami v globlji vodo) tako, da je bil del ujetih pižmolk izven vode. Ko sem prišel zjutraj v svitu k pasti, je odskočila od pasti pižmovka, jezno hrknila, česar od tedaj še nikdar nisem slišal, zaplavala po mirnem zatonu, se potopila, prikazala zopet na površju v neposredni bližini pasti in zopet odplavala. To je še enkrat ponovila. Žal mi je, da sem tedaj stopil do pasti, namesto da bi iz primerne razdalje opazoval. Ujeta pižmovka je bila čisto na

Foto V. Cerne

sveže od strani popolnoma raztrgana in krvava, ker je ni izpirala voda. Črevesje ji je viselo ven. Niti najmanjšega dvoma ni, da je ujeta pižmovko načela druga. Brehm pravi, da potegnejo ustreljeno pižmovko njene »tovarišice« v svoje domovje in jo mirno pojedjo. Moja brata Franc in Tonče sta dolžila vidre, da so jima potrgale ujete pižmovke iz pasti, ker sta našla v pasteh večkrat samo še noge. Da bi napadla vidra še živo ujeto pižmovko v pasti, je neverjetno, ker je vidra toliko previdna, da se izogiblje neznanim pojavom. Mnoge v moje pasti ujete pižmovke so imele popolnoma sveže rane, znamenje, da jih je šele v pasti načela druga pižmovka. Zanimivo bi bilo ugotoviti, ali je med pižmovkami podoben kanibalizem, kakor pri volkovih, ki napadajo in raztrgajo »tovariša«, ki krvavi in se ne more braniti. Po opisih in mojih opazovanjih kaže, da je tako.

V vsakem letnem času si nanosi pižmovka zalogo rastlinja v svoj rov — v gnezdo. Rastlinje in razne korenike vodnih rastlin razgrize v kratke konce. Pri razkosovanju nezaželeno bilke izpusti in če je vodni zaton miren, lahko že po teh ostankih sklepamo na navzočnost pižmovk, ne da bi videli na dnu voda značilne rove, z blatnimi usedlinami. Ti ostanki so mi najboljši kažipot, kje naj nastavljam pasti.

Bivališča: Če bi oprostili pižmovki škodo, ki jo napravlja na njivah, ji privoščili nekaj jajc, iker in ptičjih mladičev, ji ne moremo oprostiti njenega pogubnega vrtanja v bregove voda. Kjer so nizki vodni bregovi, napravi tudi 10 m dolge rove, da prekoplje do mesta pod zemljo, kjer si lahko napravi suho bivališče. Teh rogov je lahko mnogo tik pod površjem tal, da se lahko že človeku udre pod nogami, kaj šele konju. Vso dolžino rova, razen gnezda, preplavlja voda. Na nekaterih mestih so bregovi prevrtani kakor rešeto in narasla voda odplavlja zemljo. Razni regulacijski nasipi se sesedajo zaradi rogov pižmovk. Vendar si najraje napravi

rove med koreninami dreves, ki rastejo ob vodi. V primeru, da je vodni breg dovolj visok, si ne skoplje rova nad 2 m dolgega. Nerodno pa je, ker si napravi dušnike, ki jih le malokdaj opazimo prej, preden se sami zavoljo naraslih voda in vremenskih pojavov ne začno udirati in tako izdajo navzočnost pižmovk. Da bi si napravile pižmovke umetne kopice na vodi, podobne bobrovim, kakor delajo v Kanadi, še nisem opazil, četudi je tukaj nekaj močvirnih krajev, kjer bi bilo to možno in za pižmovke ugodno, ker so bregovi preplitvi za uređitev gnezdišč. V sili ždi tudi med skalovjem, najraje pa pod deskami jezov. Vidra si privošči na mirnih krajih poleti sončno kopel, nisem pa še videl pižmovke, da bi se sončila.

Sožitje: Po opisih živi pižmovka mirno življenje v skupnosti vsega rodu ali vsaj ene družine ter se pri tem igrajo itd. Temu bi v glavnem oporekal. Res je, da živi na ugodnih mestih z dosti hrane mnogo pižmovk na majhnem prostoru. Po ujetih pižmovkah pa sodim, da se medsebojno preganjajo in grizejo. Le redko sem odrli staro žival, ne da bi našel na kožuhu zacepljene rane. Ko bi to našel samo pri samcih, bi sklepal, da se v času parjenja borijo za samice. Toda enake rane imajo tudi samice. Zopet bi lahko sklepali, da je samec nasilen snubec ter zadaja v ljubezenski igri rane, podobno kakor zajci. Ker pa se najdejo tipične rane od zob tudi pri komaj odraslih mladičih, bi skleпали, da se med seboj pretepajo za hrano, bivališče, v glavnem pa v času parjenja. Stare zacepljene rane imajo redko na hrbtu. Vse so od strani v ledju in proti trebuhu. Napadajo se torej od strani in od spodaj. Le mladiči enega gnezda ostajajo do pomladi skupaj v mirnem sožitju. Tudi mladiči dveh gnezd so lahko v miroljubni skupnosti in uporabljajo iste rove za dohod h gnezdiščem. V takem labirintu rogov je našel moj brat zgolj na enem mestu zaporedoma devet pižmovk iste starosti. Če na mirni vodi plava več pižmovk,

to še ni znak, da so izrazito miroljubne živali. Zakaj močan razplod jih sili, da jih na ugodnih mestih živi celo več desetina na razdalji le nekaj sto metrov. Tudi več sto živali bi ponekod lahko imelo dovolj hrane, a se morajo izseliti pred močnejšimi na prav neprimerna mesta s pičlo hrano. Bregovi Savinje s svojo regulacijo gotovo niso vabljeni za pižmovke in vendar jih je tudi v Savinji precej. Njih miroljubnost je treba pojmovati v tem smislu, da niso izrecno napadalne in ne žive samotarskega življenja, temveč podobno večini glodavcev, ki se preganjajo le v borbi za hrano, ugodna mesta in v času parjenja. Mladiči do spolne zrelosti pa lahko žive v miroljubni združbi.

Čutila: Zopet navajam Brehma, ki pravi, da pižmovke dobro vidijo in slišijo ter imajo dober voh. O tem imam po opazovanju zopet svoje mnenje. Da bi dobro videla mirujoč predmet — stoječega človeka — ne bi trdil. Dvakrat se mi je zgodilo, da je priplavala tik do mojih nog, in vendar me ni spoznala. Šele, ko je povohala čevlje, je zbežala, prišla pa takoj zopet nazaj, me radovedno ogledovala ter se jela zopet pasti komaj dva metra od mene. Vsaj podnevi in v prvem mraku je njen vid slab. Ne bi pa oporekal, da vidi dobro ponoči, saj je izrazito nočna žival. Četudi je morala povohati moj čevljev, da se je zavedla nevarnosti, sodim, da precej dobro voha. Z vohom najde večkrat vabo v pasti. Mislím, da se po ostrem duhu pižma, ki bi ga zavohal tudi nahoden človek, najdejo spolno zreli osebkí na večje razdalje. Odličen pa je sluh! Že prav rahla stopinja po mehkem bregu ob vodi, splaší pižmovko v kritja. Od tam pride pa navadno kmalu pogledat, kaj jo je zmotilo. Računati moramo namreč, da jo motijo razne živali ob vodi in v vodi. Temu se je privadila. Če sem pa zakašljal, se je v hipu potopila in zlepa ni prišla iz svojega skrivališča.

Sovražniki: V Kanadi, kjer zamrznejo močvirja v ostrih zimah tudi do dna in si pižmovke ne morejo izdolbsti dušnikov, jih večina pogine. Pri nas te nevarnosti ni. Njeni uničevalci so pa vse naše nočne roparice, ki lahko pižmovko obvladajo. Pred nekaj leti sem opozoril v lovskem oprtniku na boj pižmóvk z veliko podlasico. Ta primer, ki je zelo zanimiv, je pokazal, da je podlasica pižmovko napadla na suhem, jo umorila, nato pa se sama ali že med bojem ali, ko je mrtvo pižmovko vlekla, ujela v past, nastavljeno pižmóvkam. V pasti je bila mrtva podlasica, poleg pasti pa mrtva pižmovka s pregriznim vratom. Prav gotovo si privoščí pižmovko lisica, nedorasle mladiče pa lesna sova, če se pasejo ponoči na bregu. Da bi napadla pižmovko dihur ali vidra, nimam primerov. Priložnostno jo zaduši seveda pes, ker sem našel na bregovih ob vodah že več mrtvih nagnitih pižmóvk. Zanimivo bi bilo ugotoviti, če napade majhne pižmovke močna ščuka. To je

verjetno, ker napade težka ščuka podgane in vse manjše vodne ptiče. Vsi ti zatiralci pa ne morejo občutno zadržati velikega razploda tako, da bo v vodah z ugodnimi življenjskimi pogoji kmalu nasičenost. Zato se morajo izseljevati in prehajajo celo v potočke z neprimernimi življenjskimi pogoji. V Kanadi lovijo pižmovke zaradi dobrega krzna. Naše podnebje vpliva tudi na krzno, ki je manj vredno. Zato se lov nanje komaj ali niti ne izplača, ker je prepariranje kožuha komplicirano. Raje oderem in pripravim tri kune kakor dve pižmóvki. In vendar moram pri kunah odreti noge s kremplji vred in še rep, česar pri pižmóvki ni treba. Podkožno meso pri pižmóvki kožuh lahko popolnoma pokvari. In prav to meso je zelo težko odstraniti. Leto za letom se število ujetih pižmóvk hitro večja, s tem pa pada vrednost kožuha. Lovec in ribič sta glavna zatiralca pižmóvk, če bi jih sistematično lovila. Zaradi prenizke cene, precejšnjih stroškov (drage stopalke) in nemajhnega truda pri lovu, pa lahko vnema za lov upade. Toda v tem primeru bo moral prav človek vzpostaviti ravnovesje, ker drugi uničevalci pižmóvk tega ne zmorejo. Dobil sem že »očitke« od ljudi, ki stanujejo pri vodi, zakaj pižmóvk ne lovimo, ker delajo preveliko škodo na perutnini. To sem pri škodi pižmóvk pozabil omeniti. Dokazano je, da so pižmovke uničile celo gnezdo mladih domačih račk ter prihajale podnevi na breg in kradle koklji piščance. Koklji so morali dohod do vode zagradi, da ni zgubljala piščet.

Opazovanje: Za ugotovitev pižmóvk, ni več potrebno, da bi našel rove ali ostanke rastlin, kakor sem poprej omenil. Pižmovke so namreč razširjene že po vsej Evropi tako močno, da si njeno delovanje v vodi in ob vodi lahko ogleda vsak pozoren opazovalec. Izbrati si je treba le miren zaton večje vode ali ribnik, ki je zaraščen z vodnim rastlinjem in ima nekaj drevja ob bregu, pa lahko opazuje v poznopomladnih večerih pižmóvke pri njih »dnevnem« opravilu. Ob mračitvi se je treba zgolj mirno zadržati; kritja niti ni treba. Če se znaš tihotapiti po vodnih bregovih, lahko opazuješ pižmovko tudi v pomladnih opoldanskih urah. K temu jih goni paritev. Ko pa si pripravlja samica otroško posteljo, je zopet še čez dan zaposlena. Natrga si poln gobček rastlinja in nese to kopicó proti podvodnemu vhodu v svoj grad. Trava ji visi ob obeh straneh glave in še po vratu, da je videti kakor da je močno brkata. To znašanje ponovi večkrat in tako izda mesto, kotišče. V vseh primerih svojega opazovanja sem jo videl na krajih z visokim bregom, kakor da si zavestno izbere mesto, varno pred naraslo vodo. Pižmovka ne plava tako spretno kakor vidra, toda njeno potapljanje je dovršeno in bliskovito. Pižmóvkin značilen ponor, četudi nje same nisi videl, z gotovostjo lahko ločiš od ponirkovega ponora.

Ivan Dolinar

Gojitev srnjadi v novi luči

Nadaljevanje

2. prirastek, spolno razmerje, gostota.

Poznavanje prirastka, spolnega razmerja in gostote je za plansko urejanje staleža srnjadi neobhodno potrebno. Prirastek in gostoto smo že obravnavali v prejšnjem članku. V nadaljevanju bomo obravnavali spolno razmerje (krajšano SR) in medsebojno odvisnost prirastka spolnega razmerja in gostote.

Pod SR razumemo razmerje vseh moških in ženskih živali celotnega staleža neke divjadi v lovišču. Važno je, da se podatek nanaša na vse starostne razrede, vključno mladiče. Pri štetju štejemo torej mladiče-srnjačke k moški, mladiče-srnice k ženski srnjadi. Razlikovanje mladičev v zimski dlaki ni težavno, težje je v poletni dlaki. Na splošno pa se rode srnji mladiči v SR 1:1. Spolno razmerje navajamo z dvema številčkama, od katerih označuje prva številka moški, druga ženski spol. Označba 1:2 pomeni, da je SR urejeno tako, da prideta na 1 srnjaka 2 srni.

SR vpliva na prirastek celotnega staleža, kajti ta je odvisen od števila srn v lovišču. Če smatramo, da znaša prirastek pri SR 1:1 66% spomladanskega staleža srn, pomeni to, da znaša prirastek $\frac{1}{3}$ ali 33,3% celotnega staleža srnjadi. Npr. Stalež 75 srnjadi daje ob SR 1:1 25 živali prirastka tako, da se stalež dvigne na 100 kosov. Če je SR drugačno, je tudi prirastek drugačen.

V tabeli II je prikazana odvisnost SR in prirastka ob predpostavki, da znaša prirastek $\frac{2}{3}$ ž. srnjadi spomladanskega staleža.

Tabela II

Medsebojna odvisnost SR in prirastka

SR spomladanskega staleža	prirastek v % od spomlad. staleža	SR v poletnem staležu, potem ko so srne povrgle mladiče
1:1	33,3	1:1
1:2	44,4	1:1,6
1:3	50,0	1:2
1:4	53,3	1:2,3
1:5	55,6	1:2,5
1:6	57,1	1:2,67
1:7	58,3	1:2,80
1:10	60,6	1:3,08
1:20	63,48	1:3,48
1:100	66,04	1:3,88

V stolpcu 1 je navedeno SR spomladanskega staleža, v stolpcu 2 pa prirastek, ki ga daje to SR glede na celoten spomladanski stalež srnjadi. Iz tabele se vidi, da je prirastek večji, kolikor je večji stalež srn; vidi pa se tudi, da prirastek ne narašča neomejeno. Pri SR 1:10, 1:20,

1:100, ki je v praksi nemogoč, se prirastek skoraj ne večja. V stolpcu 3 pa je navedeno SR poletnega staleža potem ko so srne povrgle mladiče. Npr. spomladanski stalež v SR 1:3 daje 50% prirastka (polovico moškega, polovico ženskega). Ko so bili položeni mladiči, se je prvotni spomladanski stalež 1:3 spremenil v poletni stalež 1:2. Iz razpredelnice je tudi razvidno, da neko SR 1:4 v poletnem staležu sploh ni mogoče, četudi bi v spomladanskem staležu ne bilo nobenega srnjaka več, ker bi spomladi položeni mladiči-srnjački dali SR boljše od 1:4. V praksi je celo tudi SR 1:3 v poletnem staležu nemogoče, ker bi to pomenilo, da pride na vsakega srnjaka vključno enoletnike 16 srn in mladičev. Že celo SR 1:2 v poletnem staležu v praksi ni verjetno in priporočljivo, ker bi na vsakega srnjaka vključno enoletnike prišle 3 srne in 2 mladiča. Na 100 kosov srnjadi bi prišlo v tem primeru 17 srnjakov (večinoma enoletnikov).

Po mnogoletnem razpravljanju je končno obveljalo, da je SR 1:1 pravilno in sicer v glavnem zato, ker daje to SR že narava sama, ustreza pa tudi lovcu, ki si želi čim več dobrih trofejev. Kajti število srnjakov znatno pade, če se to razmerje spremeni v korist srn, posebno pa pade število zrelih, starejših srnjakov, ki edini dajejo dobre trofeje. Želja po čim večjem prirastku je sicer razumljiva, vendar je prirastek pri naravnem spolnem razmerju že tolik, da ga ni treba zviševati. Dopušča, da se lahko odstrel letno $\frac{1}{4}$ poletnega staleža srnjadi in se tudi mora odstreliti ob doseženi maksimalni gostoti, če ne obstojajo neki posebni razlogi, ki narekujejo nižji odstrel (izredne izgube pozimi, poplave ip.). Tudi to velja seveda samo za negovana lovišča z urejeno čuvajsko službo in z normalnimi naravnimi izgubami.

Odstrelna kvota $\frac{1}{4}$ staleža pri SR 1:1 je tudi prav znana in je ni lahko izpolniti, če naj se odstrel skrbno izvrši. Zviševati stalež preko optimalne gostote pa ne kaže, kakor je razvidno že iz prejšnjih izvajanj.

Mnogo se je v preteklosti tudi razpravljalo o vprašanju, če vpliva nenaravno spolno razmerje negativno na našo srnjad. Zagovorniki so mnenja, da vpliva, navajajo kot razlog, da pride ob nenaravnem spolnem razmerju do zaskoka tudi najslabši srnjak. Njegove slabe lastnosti se prenašajo na potomce in zato kvaliteta srnjadi pada. Ob SR 1:1 pa slabši srnjaki ne pridejo do zaskoka, ker lahko 1 srnjak v prsku zaskoči 3, 4 ali celo 5 srn. Ta teorija je na videz prepričljiva, vendar ne drži. Znano je, da pri borbah za okoliš in pri prsku odloča starost, ne pa dobra dedna zasnova. Še tako močan enoletnik z dobro za-

snovo se ne bo nikoli uveljavil nasproti še tako slabemu triletnemu srnjaku. Ta pozornost nasproti starosti pa ne velja samo za enoletnike.

Zato je zelo dvomljivo, če se ob SR 1:1 vrši taka selekcija ob prsku. To selekcijo vrše roparice, med srnjaki samimi pa je verjetno ni.

Končno vemo, da nastane nepravilno SR (preveč srn) ali zato, ker stalno preveč odstreljemo srnjake ali pa, če popolnoma ali zelo omejujemo odstrel srn. Previsok odstrel srnjakov povzroča, da se povprečna starost srnjakov zelo zniža, kajti že pri SR 1:2 v poletnem staležu pade število dvehletnih srnjakov na minimum. Zato tudi znatno pade povprečna moč trofej, vendar ne zaradi nepravilnega spolnega razmerja, pač pa kot posledica nepravilne ureditve staleža srnjakov po starosti. Popolna zaščita srn ali njihov zelo omejen odstrel pa povzroča izreden porast staleža srnjadi. Tudi v tem primeru se opaža upadanje povprečne moči srnjadi. Vendar tudi tega ne povzroča nenaravno spolno razmerje, pač pa prevelika gostota. Če odstreljujemo pri SR 1:1 v začetnem staležu zaporedoma več let polovico srnjakov (vključno enoletnike), pa nobene srne, dobimo po 5 letih SR 1:1,2, stalež pa se je v teh 5 letih skoraj potrojil (ob predpostavki, da znaša povprečni letni prirastek $\frac{2}{3}$ staleža srn). Če še nadalje

odstreljujemo vsako leto polovico srnjakov, pa nobene srne, ostane SR 1:2,5, nespremenjeno, stalež pa bi se nam v 15 letih pomnožil na 50-kratno število prvotnega staleža. Seveda je v praksi to nemogoče, ker bi nam ta stalež že zdavnaj pobral kužne bolezni kot regulator v biocenozi.

Vse to preračunavanje skrajnih primerov nam pokaže, da se SR, slabše od 1:2,5 v poletnem staležu v praksi ne da doseči, gotovo pa ne več let ohraniti razen tedaj, če bi vsako leto po prsku odstrelili prav vse srnjake. Stalež pa bi nam v tem primeru brezmejno naraščal.

V nekih primerih pa je vendarle mogoče, da se stalež ne zvišuje, četudi odstrelimo znatno število srnjakov, srne pa nobene. Taki primeri so npr. v loviščih Švice, kjer so ostre in dolge zime, ki vzamejo svoj velik delež. Stalež v teh loviščih navzlic zaščiti srn ne narašča, ker vzame mnogo srnjadi zima. Zanimivo pa je, da je prav v teh loviščih kvaliteta srnjadi prav dobra in daje dobre trofeje, seveda če srnjak doseže za razvoj rogovja potrebno starost. Zimo pač preživi samo odporna in zdrava srnjad in ta daje tudi dobre potomce. Tudi ta praktičen primer nam potrjuje, da SR ne vpliva na kvaliteto srnjadi.

Ta razmotrivanja in preračunavanja pa nam povedo, da pa ima SR *velik posreden vpliv* na kvaliteto srnjadi. Ob normalnih razmerah namreč stalež srnjadi zelo narašča, če imamo v lovišču nenaravno SR (preveč srn). Če stalež naraste preko optimalne gostote, pade njena povprečna moč. To dejstvo sprejema lovska znanost kot spoznanje, o katerem *ni nobenega dvoma več*. Razlogi, ki to povzročajo, še niso vsi znani, nekateri od teh pa se dado naštetih.

Mnogi lovci mislijo, da povzročajo prevelika gostota upadanje moči srnjadi zaradi pomanjkanja hrane. Vendar v večini primerov to ne pride v poštev. Poleti je namreč povsod toliko hrane, da srnjad ne trpi pomanjkanja. Prej bi to bilo mogoče pozimi, vendar tudi pozimi pomanjkanje ob preveliki gostoti ne bo bistveno večje, kakor je že ob normalni gostoti. Pripomniti je treba, da vpliva prevelika gostota negativno na kvaliteto srnjadi tudi v loviščih, kjer je dovolj hrane v vseh letnih časih. Pomanjkanje hrane zato ne povzroča, da upada kvaliteta srnjadi ob preveliki gostoti.

Prav verjetno pa je, da primanjkuje srnjadi ob preveliki gostoti določenih snovi, ki so za njen razvoj neobhodno potrebne. Teh snovi danes naša kultivirana polja in gozdovi ne nudijo več v toliki meri, kakor so jih nudila nekoč ali jih nudijo še divjine. S preveliko gostoto pa je pomanjkanje teh še večje in vpliva to verjetno na kvaliteto srnjadi. Poleg tega pa so še drugi faktorji, ki vplivajo na kvaliteto srnjadi ob prevelikem staležu. Te faktore pa si moremo razlo-

Foto A. Koprivnikar

žiti samo iz populacijske dinamike srnjadi in biocenologije.

Če hočemo te faktorje spoznati, moramo odgovoriti na vprašanje, kako je nastala prevelika gostota? V izravnani biocenozi drže nadrejeni regulatorji vsako vrsto divjadi v optimalni gostoti tako, da odstranijo iz biocenoze njen letni prirastek. V izravnani biocenozi je optimalna gostota konstantna (nihanje po pravilu o maksimumu in minimumu). Kjer so velike roparice nekoč nastopale kot nadrejeni regulator in vzdrževale ravnotežje v biocenozi, je bila selekcija pozitivna, ker so uničile v prvi vrsti slabo in bolno srnjad. Človek-lovec kot nadrejeni regulator pa je mnogo let uplenjal samo močno in zdravo srnjad in je zato vršil negativno selekcijo. Kadar pa ta regulatorna funkcija v biocenozi ni zadostna, narašča gostota, ostaja pa v loviščih slaba, bolna srnjad, ki se množi in vpliva zato na kvaliteto celotne populacije. Telesna teža srnjadi in moč trofej pa nazadujeta.

Vsekakor pa to dejstvo še ne pojasnjuje dovolj, zakaj upada povprečna moč srnjadi ob preveliki gostoti. Obstajajo še neke okoliščine, ki povzročajo ta pojav. Te okoliščine si lahko razložimo samo ob poznavanju splošnih biocenotskih zakonitosti, da so v neposredni zvezi z gostoto srnjadi. Od teh verjetno mnogih okoliščin lahko samo nekatere naznačimo.

V medsebojni zvezi sta gostota srnjadi in njeni zajedavci in povzročitelji bolezni. Oboji se nehalo v manjši meri v lovišču ob normalnem staležu in z zdravo srnjadjo. Če pa njena gostota narašča, se izboljšajo tudi zanje možnosti razmnoževanja. Zato narašča tudi gostota zajedavcev in povzročiteljev bolezni, ki napadajo srnjad vedno bolj in v vedno večjih množinah, kar mora vplivati na njen telesni razvoj. Zaradi oslabelosti obrambnih sil srnjad ni več tako odporna. Če je stalež prekoračil optimalno gostoto so ti napadi tako intenzivni, da srnjad očitno peša. Končno jo kužne bolezni temeljito zredčijo.

Tudi živalsko-psihološki faktor vpliva verjetno, da upada povprečna moč srnjadi ob preveliki gostoti. Nekoč so menili, da živi divjad v naravi brez kake vezi na kraj in čas. Danes vemo, da je vsaka žival v svoji življenjski dejavnosti vezana bolj ali manj na nek sistem kraja in časa, na bolj ali manj določen prostor, katerega posamezni deli imajo za divjad različni pomen (zaklonišča, pasišča). Ta prostor tudi brani proti vsem vsiljivcem svoje vrste. Prav pri srnjaku opazimo to razmejitev in borbo za okoliš, ker takoj napade tujca, ki sili v njegov prostor.

Čim večja je gostota, tem manjši bo prostor za posamezen kos, manjše bodo možnosti kritja, prehrane ip. toliko večja pa trenja posameznih srnjakov med seboj pri nadzorovanju meja svo-

jega okoliša. Zato pride pogosteje do medsebojnih borb.

Z drugimi besedami: z naraščajočo gostoto naraščajo lastne motnje, ki psihično obremenjujejo srnjad, kar gotovo tudi vpliva na njen telesni razvoj.

Razen teh faktorjev vplivajo verjetno še mnogi drugi na upadanje telesne moči ob preveliki gostoti, ki pa nam še niso znani. Naloga bodočih raziskovanj bo, pojasniti še marsikatero vprašanje in zakonitost v zvezi z biocenologijo. Za praktičnega lovca je važno vprašanje, kakšna gostota srnjadi je primerna, da ne vpliva negativno na njen telesni razvoj. Na to vprašanje nekega določenega števila ni mogoče navesti, ker se morajo pri določitvi optimalnega staleža za neko lovišče upoštevati razni faktorji. Na splošno meni pisec te razprave za njegovo področje 7 do 15 kosov na 100 ha kot biotsko znosljiv stalež. To število pa velja samo za lovišča, kjer ni druge prežvekujoče divjadi (jelena, damjeka).

Vprašanje normalnega staleža se rešuje danes pri nas z bonitiranjem lovišč po navodilih, ki jih je izdala Lovska zveza Slovenije. Kakšen bo največji stalež pri nas na 100 ha, bo znano, ko bo bonitiranje izvršeno, verjetno pa ne bo nikjer doseglo števila 15 na 100 ha. Posebno pomembno pa je za praktičnega lovca tudi vprašanje, kakšni so vidni znaki, da je v lovišču prekoračeno optimalno stanje srnjadi. Na to vprašanje navaja pisec, da je zanesljiv znak pojav znatnega števila gumbarjev v lovišču, to so v glavnem enoletni srnjaki, ki imajo namesto stebel samo tvorbe podobne gumbom od 1 do 2 cm višine. Take srnjake je treba v interesu celotne populacije odstreliti iz lovišča. Nadaljni znaki, ki pa se pokažejo šele po letih, so, da pada povprečna teža srnjadi, da se pojavljajo nenormalne oblike rogovja, večji pojavi zajedavcev ter večje število poginule srnjadi, pa tudi pojav večjega števila tako imenovanih gojitvenih srnjakov, to je srnjakov, ki so ostali pri življenju, ker jih je lovec ocenil za nadobudne mlade srnjake, v resnici pa so starejši, slabo zasnovani srnjaki. Tudi to večno povprečje je znak prevelike gostote.

B. K.

O ZAJCU

(Iz razprave A. in M. Szerdejejev in dr. L Studinke — po nemškem prevodu, Berlin 1959)
nadaljevanje in konec

VIII

Na podlagi tako ugotovljenega staleža, ocenimo prirastek. Za izračunanje tega se poslužimo obrazca (formule), za čigar podlago vzamemo npr. pet odraslih zajcev na eno rodno zajko, kot prirastek. (Seveda je ta povprečni letni prirastek treba ugotoviti na podlagi temeljnih strokovnih opazovanj, ki jih skorajda še nimamo). Če ima namreč zajka na leto deset mladičev, je treba polovico računati v zgubo zaradi vremenskih pojavov in roparic, — če je lovišče dobro gojeno, da je prav malo roparic in ugodno podnebje. Pri spolnem razmerju 1 : 1 bi bil v tem primeru faktor prirastka 2,5. Iz zgoraj navedenega primera bi bilo $640 \times 2,5 = 1600$ zajcev prirastka, stalež torej $1600 + 640 = 2240$ zajcev. Če je spolno razmerje 2 : 1 v korist zajcev (samcev), je treba uporabiti faktor prirastka 1,66 (ker je sorazmerno v staležu manj zajk). Nasprotno pa če bi bilo zajk v razmerju 1 : 2 več, velja faktor 3,33. Ker so pa v mnogih naših področjih življenjski pogoji za zajca manj ugodni, je treba pri spolnem razmerju 1 : 1 faktor prirastka znižati pod 2,5, včasih celo na 1, ter ustrezno temu tudi pri drugačnih spolnih razmerjih. Vendar je na spolno razmerje težko vplivati, in to le z načinom lova. Zato pri računanju prirastka vedno jemljejo spolno razmerje 1 : 1, kar je tudi naravno. Ker zajec lahko oplodi več zajk, če jih ima, bi gojitveno in gospodarsko najbolj ustrezalo spolno razmerje 1 : 3 do 1 : 5 v korist zajk. Toda v praksi, v prosti naravi se to ne da doseči in je razmerje že ugodno, če ni več zajcev kakor zajk.

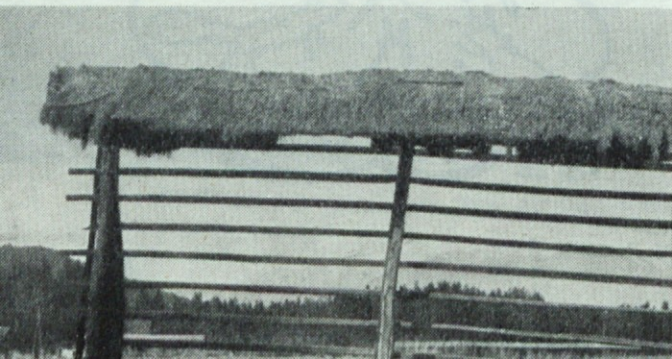
Pri tem si moramo biti svesti, da je vse to približno, bliže ali dalje od dejanskega stanja, ker vse pač temelji na ocenah posameznih faktorjev, to je stalež, spolno razmerje, število roparic, vpliv vremena, itd. Zato moramo stalež vse leto in ob vsaki priložnosti opazovati, da po številu živali, ki jih vidimo ob vsakem dnevnem in letnem času in pri tem štejemo stare in mlade, dokler se ločijo, po sledovih v rosnih travah, v snegu, na mehkih tleh, ob drugih lovih in podobno. Posebno je negotova cenitev prirastka

Foto VI. Pleničar

vnaprej, ker ne moremo predvideti, kakšne nezdode preko pomladi in poletja dolete zajčji rod. Za določitev odstrela je mnogo stvarneje, da ocenimo stalež pred začetkom lova in na podlagi tega postavimo plan odstrela. V ta namen ponovimo štetje vsaj na nekaterih poskusnih površinah zlasti, če se nam zdi, da pomladanska cenitev ni bila zadosti zanesljiva, oziroma so vremenski pojavi ali drugi vplivi motili potek razploda.

IX

Kakor že omenjeno, je v prosti naravi skoraj nemogoče vplivati na spolno razmerje, ker se samec od samice na videz praktično ne loči. Če bi to bilo, kakor npr. pri fazanih, bi z odstrelom lahko regulirali spolno razmerje. Zajec je namreč poligamen, lahko oplodi več zajk in ne pozna družinskega življenja. Pri spolnem razmerju npr. 1 : 3 za zajke, bi bil prirastek nekako polovico večji, kakor je pri razmerju 1 : 1. Stalež z več zajkami pa ustreza le za nižinska oziroma poljska lovišča, kjer je stalež razmeroma velik, da lahko zajec pride do več zajk. V hribovitih, gozdnatih predelih bi to ne bilo koristno zaradi redke naseljenosti zajcev. Sicer pa v gozdnatih predelih, kjer ni večjih površin polja med gozdi, zajec ne more biti glavna divjad in pomeni le postransko vejo lovskega gospodarstva in se tudi ne da uveljaviti po vseh tukaj opisanih načelih. Koliko lahko vplivajo razni načini lova na spolno razmerje, so pokazali obširni poskusi, ki so dognali: Posamezni (individualni) lov daje povprečno plen 65 % zajk in 35 % zajcev, lov v strelski črti 61 % zajk in 39 % zajcev, krožni lov 56 % zajk in 46 % zajcev in pogon na stojišča 45 % zajk in 55 % zajcev. Razlaga za to je v glavnem v tem, da je zajka bolj zaupljiva, manj previdna in bolj zdrži bližino lovca, medtem ko zajec prej vstane. Najkvarnejši za spolno razmerje so torej individualni lovi (z iskanjem s psom) in lovi, ki se na istem prostoru ponavljajo. Pri tem seveda ne gre za brakade (love z goniči), ki so običajne v naših gozdnatih loviščih. Na spolno razmerje lovine vpliva tudi vreme v času lova. Ob zmrzali, ko hrešče tla ali sneg, plašnejši samci vstanejo tako zgodaj, da uidejo strelom. Po drugi strani so pa zajke zaradi parjenja in večkrat nasilnega obnašanja samcev, oslabiljene, prav tako zaradi kotenja in dojenja ter drugega parjenja še pred kotenjem, bolj izpostavljene življenjskim nevarnostim. Tudi se zajka skuša rešiti bolj s potajevanjem in skrivanjem, zlasti kadar doji mladiče in to je domala vso pomlad in poletje, kar je zanjo pri roparicah z dobrim nosom, usodno.

Lovci večkrat napačno presojaajo spolno razmerje iz opazovanj pri paritvah. Spomladi se večkrat tudi pet šest zajcev podi drug za drugim. Pri tem se je izkazalo, da so to posamezni pari in ne zgolj samci za eno zajko, temveč ne-kake paritvene igre. Pri teh pride le redko do dejanskega parjenja, ki se po pravilu vrši rano zjutraj ali pozno zvečer, nikoli pri polni dnevni luči in ne ob času, ko je pri eni zajki več samcev. Seveda ni izključeno, da se za eno zajko podi hkrati tudi več samcev. To pa še ni dokaz, da je neugodno spolno razmerje, ker se zajke gonijo v različnih časih in se parjenje razteza na mnoge mesece. In ker so zajci vsak čas na voljo za paritev, jih goneča se zajka več priteza, medtem ko negoneče se zajke ostajajo v miru.

Edini zanesljiv način za ugotovitev spola je preiskava uplenjenih zajcev. To naj vam pokaže tega več lovec, ker opis nevesčemu ni nikoli dovolj jasen. Zato opis opuščam.

Za živega zajca na prostem so tile razpoznavni znaki, ki pa niso nikoli docela zanesljivi in je pri tem treba dovolj prakse in smisla za opazovanje: Zajka je zauplivejša in bližino človeka ali psa bolj zdrži. Ko zajka vstane, drži pri prvih pet do deset skokih rep povešen in ko ga dvigne z njim narahlo utriplje. Zajka teče večkrat bolj prihuljeno, zajec pa z bolj dvignjeno glavo in poskakuje. Zajka se prvih nekaj metrov rada potegne pritisnjena ob tleh, a potem beži kakor samec. Prihuljen beg zajke je značilen za čas kotenja in dojenja. Pri dvigu iz loža kaže zajka namen prikrivanja, med tem ko samec beži v hitrih skokih, ne da bi se hotel skrivati. Če v času parjenja tečeta zajca drug za drugim, je drugi samec. Na splošno je samec previdnejši, bolj boječ, prej vstane in v pogonih rad udari postrani in se le redko potuhne (mlad zajec). Tudi je samec boljšega izgleda kakor zajka, ki je zaradi materinstva shujšana.

Da popravimo slab stalež in neugodno spolno razmerje je najbolje, da lov tri, štiri leta opustimo in nudimo zajčjemu rodu mir, da se sam normalizira, ter potem lovimo s pogonom na stojišča. Predvsem je treba opustiti grmarjenje, osvežitev krvi pa najbolje izvedemo, če doma ujete zajce izpustimo v drugem predelu lovišča, oziroma za osvežitev nabavimo zajke.

X

Starost zajca, ko je dorasel, je v prosti naravi težko določiti in s tem tudi razdelitev po starosti. Po razmerju starih in mladih zajcev v lovini se da sklepati na tistoletni prirastek. Starostno razmerje zajcev moremo določiti le dokler niso mladi zajci dorasli. Mlad zajec je tudi bolj zaupljiv, manj plašen in igriv. Poleti se poldorasli zajci pokažejo že ob dnevu in tudi zjutraj ostajajo dlje na planem. Če take »rokavice«

spodimo, se najprej skušajo prikriti. Če jim to ne uspe, ne beže v določeni smeri temveč naredo dve tri kljuge. Tričetrtinski so že bolj previdni in boječi, vstanejo na večjo razdaljo ter pri nenavadnih šumih oprezajo namesto da bi bežali. Star zajec je poosebljena čuječnost in previdnost ter vstaja pozno zvečer in se vrača že ob prvem svitu v lož. Starost uplenjenega zajca se da določiti največ do desetega meseca starosti po hrustancu, ki ga otipljemo na sprednjih nogah nad stopalnim členkom, kot majhen izrastek. Pri tem sprednjo nogo nekoliko upognemo in tako en centimeter nad členkom na zunanji strani noge lahko otipljemo to hrustančevo grbico. Proti enemu letu starosti se ta grbica zgubi. Ne smemo je pa zamenjati z izrastkom na spodnji strani stopalnega členka. Druga razpoznavna je pretrganje uhlja na črni konici. Če se uhlj rad pretrga, je zajec mlad, če gre teže, je starejši, medtem ko je pri starem zajcu kar težko pretrgati uhlj. Mlad zajec ima tudi majhno belo pego na čelu. Če spodnje čeljusti nad brado močno stisnemo, se pri mladem zajcu ličnice rade zlomijo. Za odstrel starih zajcev je pogon k stojiščem ugodnejši, medtem ko je grmarjenje za mlade pogubnejše, kakor za zajke.

XI

Življenjski prostor zajca je majhen. Ker je plodnost zajca velika, osvežitev krvi pa ne pride iz oddaljenejših krajev, so vsi zajci tistega okoliša v bližnjem krvnem sorodstvu. Zato mora lovec-gojitelj skrbeti, da ne pride preveč do sorodstvenih paritev, kar se sicer prej ali slej zgodi. To se kaže v tem, da telesna moč in teža pojemata. V takem primeru je dobro, če pred zimskimi lovi ugotovimo povprečno težo zajcev. Če to ugotovimo, kakor tudi, da to ni znamenje kake bolezni, moramo sklepati na vzrok sorodne paritve. V takem primeru je potrebna osvežitev krvi. Čeprav taka telesna oslabeledost ni dejansko nobena bolezen za katero bi zajci poginjali, vendar je jasno, da so močni zajci bolj odporni proti boleznim in drugim neugodnim življenjskim pojavom. Tudi lovskemu gospodarstvu ni vseeno ali tehtajo uplenjeni zajci 3 kg ali 4 kg in več. Za zboljšanje zajčjega rodu, je v takem primeru čimprej nabaviti plemenske zajce in sicer vsaj kakih 5% od ugotovljenega staleža, da moremo pričakovati skorajšnje zboljšanje. Spustimo jih v predele, kjer je stanje najslabše. Če je spolno razmerje približno normalno (1 : 1) je dobro, da nabavimo tudi nekaj samcev. Samci se gibljejo v večjem prostoru in kot poligama žival, oplode tudi več samic v večjem okolišu in tako se mešanje krvi izvrši hitreje in v večjem obsegu. Če je pa spolno razmerje v škodo samic, nabavimo zgolj zajke ali vsaj pretežno, ker s tem hkrati popravimo tudi spolno razmerje.

Pred izpustom moramo plemenske zajce kontrolirati na spol. Sicer je sploh priporočljivo, da sleherno leto spustimo v lovišče 1—2 % tujih, krepkih zajcev, četudi ni opaziti nobenega upadanja telesne moči zajcev. Ulovljene zajce markiramo na uhljih in spuščamo v lovišče seveda po končanih lovih. Pri tem se moramo držati načela, da nikoli ne spuščamo zajcev iz boljših razmer v slabše. Pravilno je obratno. Prav tako ne smemo zajcev iz gozdnatih krajev spuščati v obširne poljske predele brez gozda ali primernih remiz. Zajci iz gozdnatih področij se na brezgozdnatih poljih oddalje tudi trikrat tako daleč kakor pravi »poljski« zajci, od kraja izpusta. Pri izpustu zajcev si zaradi kontrole zapišemo številko ušesne marke, krajevni izvor zajca ter kraj in čas izpusta.

XI

Kakor vsaka divjad, tako tudi zajec potrebuje določen življenjski prostor. Velikost tega določajo življenjski pogoji. Čim več in čim boljša je paša, tem manjši življenjski prostor je potreben, ker tem večjo prehrabeno kapaciteto lahko nudi. To se pravi, da na enako velikem prostoru lahko živi več zajcev, da je stalež večji. Največjo pašno kapaciteto imajo tla za pšenico, kraji z letnimi padavinami okoli 600 mm in manj, s povprečno letno temperaturo 8—9° C, brez večjih sklenjenih gozdov, z malo roparic in z mirom (redka naselja), brez lovskih tatov. V dobro gojenih loviščih z ugodnimi življenjskimi pogoji za stalež zajcev 1—1,5 na hektar. Prehrabena zmogljivost določa zgornjo mero staleža. Če se stalež zveča čez znosljivo mejo, se nadštevilni zajci pač izsele v sosednja lovišča. Pri velikem in zlasti pri prevelikem staležu je vedno nevarnost za kužne bolezni pri zajcih. Sicer pri nas redko doseže stalež enega zajca na hektar.

XII

Zajec je izrazit rastlinojeder in po vrhu še glodavec. Lubja mladega drevja zlasti pozimi ne gloje zgolj zaradi paše, temveč tudi zato, da si obrusi svoje zobe-glodače, ki nenehno rastejo. S stalnim glodanjem dela največ škode, predvsem v sadovnjakih in vinogradih, potem na polju in gozdovih. Na splošno pri nas navadno ne dela na polju občutne škode, še manj v gozdu, ali pa le občasno in krajevno. Zato pa moramo temu ustrezno regulirati zajčji stalež. Sadovnjake predvsem drevesnice najbolj ubranimo z ograditvijo, za posamezna drevesa so pa na voljo razni premazi, zaščitne mreže, ovitki s slamo in podobno. Sicer se pa zaščitna sredstva in ukrepi ravna po krajevnih razmerah in so splošno znani, tako da je odveč ponavljati.

Od škode zajca najuspešneje odvrčamo s pravilnim krmljenjem. V ograjenih sadnih in

Odlov zajcev Foto F. Kersnik

gozdnih drevesnicah moramo stalno kontrolirati — v snegu po sledovih — če se vendarle ni kak dolgouhec prikradel skozi plot v notranjščino, da ga čimprej odstrelimo. Če zajce odganjamo s strašili, moramo to večkrat menjati z drugačnimi, ker se zajec kmalu navadi in se jih ne plaši. Mimo vidnih in sličnih plašil so učinkoviti premazi, ki s svojim neprijetnim duhom in okusom za zajca, tega odvrčajo. Za vsa kemična zaščitna sredstva (maziva, škropiva, prašiva) se pa moramo prej temeljito prepričati, da kakorkoli ne škodujejo rastlinam, ki jih želimo zaščititi pred zajčjimi glodači.

M. Š.

Foto F. Bogovič

Škodljivost vran

Pred tremi leti sem jel opazovati vranji par, da bi dognal škodo, ki jo ta naredi pri vzreji svojega naraščaja. Sam prej nisem verjel v tolikšno škodo.

Pod našo hišo je 1960 gnezdil vranji par, sive vrane. Gnezdo sem opazil šele, ko so bile že mlade. Neke nedelje sem splezal na drevo, da bi uničil gnezdo z mladiči, stara pa potem zastrupil. Tega vsega nato nisem storil. Iz gnezda sem vrgel le tri mladiče. Četrtega sem pustil, ker sem opazil znake beličnosti (albinizma). Med vratom in levo perutjo je namreč imel za petdinarski kovanec veliko belo liso. Ko je vrana rasla, se je sorazmerno večala tudi bela lisa. Obročal je nisem, ker se ne bavim z ornitologijo. V glavo pa mi je šinila misel, da na tej zaznamovani vranji opazujem njeno gibanje in življenje v lovišču. Tega nisem upal povedati nobenemu lovcu, da bi mi je kateri ne ustrelil. Tu in tam jo je opazil kak sosed in mi o njej govoril. Povedal sem, da jo že poznam in jo nalašč puščam za opazovanje. Prosil sem, da mi pri tem pomagajo.

Od tiste nedelje dalje sem vsak dan opazoval, poizvedoval pri sosedih in zapisoval škodo, ki jo je povzročal v okolici ta vranji par. Minilo je šest dni in belična vrana — imenoval sem jo Albina — je zapustila gnezdo. Pozneje sem jo le poredko videl, čeprav se je zadrževala v bližnji okolici. Čez poletje in še pozno v jesen je svoj življenjski prostor razširila na desetkilometrski polmer zračne razdalje. Opazil jo je delavec na Sp. Ščavnici. To sem zvedel po naključju, ko sem se preteklo leto mudil pri kmetu Klobasu in jo opazil v Zerjavcih na travniku v veliki jati vran. Pozno pozimi in proti pomladi 1961 sem jo zopet opazil bliže doma, ko je prišel čas gnezditve. Vrana Albina si je s svojim življenjskim drugom jela nekoliko niže od svojega rojstnega kraja znašati gnezdo. Ko sem to opazil, sem se resneje lotil opazovanja. Da ne bi Albine motil pri delu ali jo celo pregnal, sem se tedensko po dvakrat skrivaj povzpел do gnezda in dogodke zapisoval. Znesla je štiri jajca. Izvalili so se štirje mladiči. Mladi naraščaj ni kazal znakov beličnosti. Zaradi opazovanja sem jih pustil petindvajset dni ter vsak dan pridno zapisoval, s čim in kako jih stara hranila. Po tem času so mladiči postali že dokaj godni in zato sem jih odstranil, ker je škoda postajala prevelika. Za nadaljnje opazovanje pa sem pustil vrano Albino in njenega druga.

Zopet je preteklo leto dni. Za Albino sem skoraj docela zgubil sledi. Le tu in tam je kdo vedel kaj malega in nedoločnega povedati o njej. Mislil sem že, da s svojo namero ne bom uspel. Vendar, kakor bi slutil, sem vztrajno čakal in poizvedoval o Albini. Neprijetno me je dirnila vest, da je v pretekli letni sezoni naš lovec Ivan streljal po vranji z belo liso. Ker je Ivan dober strelec, sem se bil sprijaznil z mislijo, da Albine ne bo več. Tako so misel nanjo in moja opazovanja šla skoraj v pozabo in prišel je februar 1962. Pri sosedovih so imeli koline. Odpadke kolin in krvi so vrgli na breg pod domom na smetišče. Opoldne sedim pri kosilu in gledam skozi okno na breg, kjer je tudi jata lačnih vran kosila. Stisne me spomin, da bi med njimi lahko bila tudi moja Albina, če je ne bi bil jeseni Ivan pogledal z enim očesom. Po kosilu vzamem daljnogled in iščem, iščem med plešočimi vranami. Nenadoma zapazim med njimi mojo »že mrtvo Albino«. Da bi se prepričal, sem šel k sosedu in opazoval od blizu s prostim očesom. Tudi sosed Dolf jo je videl in bil sem kar srečen in zadovoljen, da jeseni naš Ivan ni imel dobrega po-

gleda in ravne cevi. Moje delo in opazovanje se je začelo znova.

Minil je marec in bližal se je konec aprila, ko me v šoli učenec opozoril na Albino, češ da si pripravlja gnezdo v grapi na spodnjem koncu gozda. S tem se je začelo redno opazovanje. Zapažanja so bila v bistvu ista, kot pretekla, le da je to leto znesla pet jajc. Tudi to pot so se vsi izvalili. Življenja sem jim odmeril prav toliko kakor v preteklem letu. Znakov beličnosti tudi na teh mladičih nisem opazil. V moji beležnici so pa številke v razpredelnici vsak dan rasle. Vrana Albina je svoj naraščaj pridno krmila. Vse to je razvidno iz podane razpredelnice, zgolj z razliko, da je vzeto povprečje, z odbitkom prvih dvoje ali troje dni, ko jih je hranila s črvi in žuželkami. Za lažji račun sem vzel 20 dni in zapisal po lastnem opazovanju in po izpovedih naših sosedov, kar je vranji par uničil:

Zaporedni dnevi	fazanja jajca	mladi zajci	jerebičja jajca	škorci	domača piščeta
1.	11	—	—	—	—
2.	—	—	—	—	—
3.	15	—	—	—	1
4.	—	—	—	2	1
5.	8	—	—	—	2
6.	9	—	—	—	1
7.	—	2	—	—	—
8.	11	—	—	—	—
9.	9	—	—	—	—
10.	—	—	9	—	3
11.	11	—	—	—	1
12.	10	—	13	—	—
13.	—	1	—	3	4
14.	16	—	—	—	2
15.	9	—	—	—	2
16.	10	1	—	—	1
17.	10	2	—	—	3
18.	13	—	—	—	—
19.	—	—	—	—	2
20.	12	—	—	—	4
Skupaj dni	154	6	22	5	27

Od tega računam 50 % na naravne zgube, pri domačih piščancih pa 20 %. Tako odpade na škodo po vranah:

77 3 11 5,4

Če vzamem ceno divjačini preteklega jeseni, znaša škoda:

11 jerebic	à 800 din		61 600 din
5,4 piščet	à 1200 din		3 600 din
77 fazanov	à 380 din		4 180 din
3 zajci	à 300 din		1 620 din

Skupna vrednost 71 000 din
Škoda v samem lovišču pa 69 380 din

Povprečje škode enega vranjega para v enem letu na podlagi triletnega opazovanja znaša v tem primeru 69 380 din. Če temu pribijemo še tretjino to je 23 127 din (ker je bilo opazovanje le tri tedne, a so mlade vrane godne šele po četrtem tednu) dobimo 92 507 din. Kakšno škodo pa povzročajo vrane izven gnezdenja, je neznanka. Če bi v lovišču s 3000 ha vzeli na 100 ha po en vranji par, bi bilo 30 parov vran in škode 2 081 400 din zgolj za časa vzreje mladičev. Koliko bi znesla škoda za vsa pri-

*Julijci izpod
Karavank*

Foto M. Langus

zadeta lovišča v Sloveniji, si lahko zračunamo. Ker pa življenjski pogoji te divjadi niso idealni zaradi elementarnih nezgod, roparic, vpliva človeka, odbijemo še 50 % tako, da bi škoda po vranah za časa gnezdenja znašala na 3000 ha lovne površine nad milijon dinarjev. To bi bil lep dohodek za družino pa tudi za republiko v obliki dragih deviz. Zato ne podcenjujmo škode po vranah, srakah in šojah, ki nam jo kaže račun na podlagi opazovanj. LZS in LZ se tega dobro zavedajo in je npr. LZ Maribor izdala področnim družinam dokaj stroga navodila za pokončevanje teh škodljivcev. Kako in če posamezne družine to tudi izvajajo, je drugo vprašanje. Znano je le, da na naših obmejnih področjih, kjer je njih pravo lego ni opaziti, da bi družine načrtno strupile te škodljivce. Naša družina je letos začela široko akcijo s tem, da je vanjo pritegnila

šolsko mladino in pionirsko organizacijo, budeč v njih poštenost in srčno kulturo. Razpisali smo tudi nagrado po 10 din za par vranjih, sračjih ali šojinih krempljev, posebej pa obljubili še nagrado ob dobrem uspehu. V 10 dneh je mladina zbrala 276 parov krempljev mladih škodljivcev in 61 jajc Posebna pohvala gre našim malim. In če primerjamo izdatke za to akcijo — 3610 din — z uspehom, so stroški nasproti koristi ničevi.

Štiriindvajseti dan popoldne sem splezal na drevo in pokončal pet mladičev vrane Albine. Doma sem pa vzel jajčece naše pritlikavke Cincike, ga zastrupil in v mraku položil na breg, kjer se je vsako jutro sprehajala vrana Albina. Zjutraj sem našel na pol izpito jajce in dober streljaj proč ob mlaki, staro znanko vrano Albino — mrtvo.

Rudi Roter, LD Zg. Ščavnica

Z nočnega lova na lisico

Lenart Zupan

Moralna dolžnost članov zelene bratovščine je med drugim tudi ta, da po svojih močeh pripomorejo k izhajanju in pestrosti našega glasila.

Zato sem vrtal po svojih spominih in neke noči sem ob nespečnosti le izluščil doživetje na lisičji lov v svetli zimski noči pred več kot 40 pomladmi.

V tistih časih je bil lov na lisice v mesečnih nočeh bolj v navadi kot je danes. Užitek, ki ga ima lovec zlasti, če je lov uspešen, je edinstven. Seveda je v prejšnjih časih mikavnost takega lova povečala še visoka cena lisičjih kožuhov, ki je danes tako skromna, da se komaj plača naboj in delo z odiranjem in sušenjem. Ko je bila moda lisičjih ovratnikov in plaščev, si kožuh lahko dobro vnovčil; morda si ga poklonil svoji ženki, da si pridobil več naklonjenosti za svoje lovske pohode, morda si jo kot fant podaril dekletu, da si povečal njene simpatije, oziroma si pridobil njeno srce.

Krasnega zimskega večera ob polni Luni se mi kar ni dalo iti spat. Lovska žilca, še bolj pa tiha želja, da dobim lisico za omenjeni namen, sta me pognali iz gorke sobe v mrzlo noč.

Nekako okrog 8. ure sem bil s puško že v deviški belini. Mraz je bil precejšen, okoli 15 stopinj pod ničlo, toda lovec, ki ima vročo kri, tega ne občuti, posebno v mladih letih, ko gre na nočni pohod tudi z drugimi občutki. Namenil sem se v kake pol ure oddaljen kraj, v neporaslo in od gozda obdano dolinico, kjer sem vedel za lisičje stečine in kjer sem priložnostno vrgel kake odpadke ali kako ustreljeno mačko.

Seveda bi bil v pol ure na mestu le, če ne bi naredil ovinka. No, da ne bom delal ovinka, naj kar brž povem, da sem zavil mimo bližnje gorske vasice z namenom, da se mimogrede oglasim v tamkajšnji gostilni, kamor sem večkrat zahajal po opravkih. Tu je stregla brhka in prijazna krčmarje-

va hčerka. Njenega imena se več ne spominjam, pa jo imenujem Lisička. Vselej, kadar sem bil tam po opravkih, sva malo pokramljala, saj se je za vse zanimala, tudi za lov. Spričo takih pristrčnih in ljubeznivih pomenkov, sem dobil vtis, da sem ji simpatičen in sem se kratkomalo zatelebal vanjo. Pri zadnjem obisku, ko sva se med drugim precej na dolgo pogovarjala tudi o lovu, mi je v posebno nežnih vzdihih omenila, da bi rada lisico za boo.

»Dober večer,« sem pozdravil v prazno gostilno. Kam pa ponoči in v tem mrazu, mi je prijazno odzdravila Lisička in se ljubeznivo nasmehnila. Ko sem ji povedal svoj namen, je skomizgnila z rameni čes, da dvomi v moj uspeh. Podražila me je še, da lisice niso tako neumne, da bi se katera zaletela v mojo puško. Pa če jo dobim, mi daš zanjo poljubček, sem se ojunal. Magari dva, se je hudomušno odrezala in pogodba je bila sklenjena. Kratek čas sem se še pomudil ob čaši vina in šali na račun moje lisice, nato pa jo brž ubral — za ciljem z vročo željo, da dobim lisico, od simpatičnega dekleta pa prvi poljub in končno morda tudi njeno srce.

Nekaj minut po 9. uri sem bil že na čakališču. Že od daleč sem opazil, da je vzdolž potočka dovolj lisičjih sledov. Kar hitro sem se primaknil h košati smreki, položil k deblu nahrbtnik, v katerega sem spotoma nabasal sena in sedel nanj. Takšen sedež se mi zdi najbolj prikladen, je topel in nič ne škriplje, kot to navadno lesen lovski stolček. Brž sem potisnil še naboje v puško, nato pa se zamaknil v lepoto in čare noči.

Od lune obsijana snežna belina je bleščala kot posuta z briljanti, vsenaokrog tišina. Vetra ni bilo niti toliko, da bi rahlo božal iglice na vejah smreke. To je zelo ugodno, ker lisica lovca ne dobi v svoji občutljivi nos. Skratka, pogoji za lovski uspeh so bili odlični. Pripominjam, da zajčjega večala takrat še nisem poznal.

Po dobri uri čakanja je tišino zmotil rahel cepet in iz gozda sta se pripodila zajca. Prav pred menoj sta se pričela »boksati«, da je dlaka kar v kosmičih letela od njih. No, pa ni bilo tako hudo kot pri človeških boksarjih. Kmalu sta se naveličala in odecpetala sta proti polju. Ni dolgo trajalo, pa sem dobil nov obisk. Srni, po videzu mati in hči, sta priskakljali iz gozda, se ob potočku malo popasli in jo prav tako urnih nog ubrali po polju.

Ura se je bližala enajsti in mene je pričel lizati jelen prav pod kožo. Lisice pa od nikoder. Obšel me je dvom, da bi kaj bilo. Dejal sem si: Lenart, pojdi domov kar brez lisice in se zaenkrat odpovej tudi drugim sladkostim.

Vendar pa, kakor pravimo, volja je dobra, a meso slabo, se prav to meso ni hotelo odlepiti od mehkega sedeža. Temu je seveda botrovala še lovška žilca, ki me je spodbujala, naj vsaj še malo počakam, morda pa le pride... Obsedel sem, čeprav mi je mraz povzročal že rahlo otrdelost nog in rok. Prav, ko sem iz žepov izvlekel premrle roke in poskušal, če ima kazalec še dovolj moči za sprožilo, začujem kraj gozda na nasprotni strani značilno stopicanje po deloma zmrzlem snegu. Sluteč, da je zaželen, sem počasi primaknil puško k licu in bilo je kar prav. Na plan je stopila lisica in v kar pravšnji razdalji. V tiho noč je odjeknil strel, ki je zvitorepko na mestu prevrnil. Nič več nisem čutil mraza, pač pa prijetno toplino po vsem životu, ko sem se približal plenu. Lepa in velika je bila, vsekako vredna več kot dveh poljubčkov.

Obšla me je misel, da bi plen kar takoj šel kazat Lisički. Toda, ker je ura šla na polnoč, se mi je sprva to zdelo neizvedljivo, ker so gostilno gotovo že zaprli. Sicer pa — tako so mi narekovale »prej neznane srčne rane« — saj končno svoj namen lahko izvršim pod njenim okencem. In tako sem

Foto J. Černač

pot domov ubral spet po ovinku. Spotoma sem sklenil, da Lisičko s kako pesnico skušam zvabiti k oknu in ji pokazati lisico, brez takojšnje poravnave dolga, kar se mi je zdelo zaradi prevelike razdalje od tal do okenca itak nedosegljivo. Za podoknico se mi je zdela najprimernejša. Luna sije... in sem se med potjo malo vadil, da bi bolj čustveno povedal, da »Luna sije...«, Ti si kriva, obraz mili...

V vasi so lajali psi, kar se mi ni zdelo čudno, saj je znano, da ti radi lajajo na luno. Prav, ko sem se bližal hišici, kjer mi Lisička sladko spi, je pričela v precej oddaljeni cerkvi biti ura polnoč. Kot nalašč, ko res kladvo bije... Toda ob pogledu na njeno okence, mi je od presenečenja lisica padla iz roke in namesto pesnice so mi iz ust privrele kletvice. K oknu je bila namreč prislonjena lestev, kar je pomenilo, da je Lisička oddana. Razočaran sem pobral lisico in proti oknu zagodel nekaj o lisički! Zato jo v tej zgodbi imenujem Lisička.

Urnih nog sem jo ubral proti domu in kljub hitri hoji me je mrazilo.

Drugi dan sem napel kožo, naj se lepo osuši in počaka na kako bolj posrečeno priložnost.

Pa čudno, ta koža se mi je skazila in vso molašto sem vrgel v ogenj, da je zgorela kakor moja simpatija do lisčke.

Iz lovskega oprtnika

Popravki

Pisec članka »Bonitiranje lovišč na Gorenjskem« v 9. št. str. 268, je Cene **Beznik** in ne Breznik, kar naj bralci popravijo, avtor naj pa neljubo pomoto oprostí.

Ur.

V 7. (oktobrski) številki 1962 na str. 222, je pomotni naslov »Iz LD Šentjernej na Dolenjskem«, namesto **Iz LD Šentjanž na Dolenjskem**. Prosimo, da naj prizadeti lovski družini oprostita neljubi pomoti in prav tako avtor J. S. tega poročila, imetniki glasila naj pa naslov popravijo. Vsem bralcem se pa opravičujemo, da so po naši krivdi brali to poročilo iz napačne lovske družine.

Ur.

V članku »Lov je navadno zdrav šport«, je v 9. št. na 274 strani v drugem stolpcu v peti vrsti od spodaj navzgor, izpadla besedice »ne«. Pravilno se glasi stavek »...se mi ne zde pripravne...«, ker je sicer smisel nasproten temu, kar je mislil avtor.

Ur.

Opozorilo lovcem!

Vem kako vzkipi lovska kri, kadar se oglasi fazan s svojim dobro znanim glasom, zaprhuta in se dvigne v zrak. Lovec takrat oslepi za vse drugo, le fazana pogleda ostro, čeprav samo z enim očesom, preko cevi svoje puške in pritisne. V zavesti lovec je, da strel v zrak ni nevaren. Pri jerebicah pazijo že nekoliko bolj, ker se te ne dvignejo tako visoko. Takrat je pač treba pogledati, kaj je še poleg jerebice v smeri, kamor je naperjena puška.

Vendar je tudi nepreviden strel v zrak lahko zelo nevaren ali povzroči veliko gospodarsko škodo. V mislih imam žice raznih daljnovidov visoke napetosti in nizkonapetostnega omrežja. Lovci so prepričani, da so šibre tako mehke, da žice ne morejo poškodovati. Imamo pa dokaze, da šibra prebije celo bakreno 3 mm debelo žico. Aluminijasti žici pa je strel še bolj nevaren in prav aluminijasta žica se uporablja se-

daj za električne vode vseh napetosti. V svoji pisarni hranim kos bakrene žice, ki je po vsej dolžini močno obrizgana od šiber tako, da je vidno vsako mesto, kjer je šibra odnesla do polovice debeline žice baker ter tako žico oslabilila na polovico. Prvi sneg bi jo odtrgal. Toda prav to žico je prebila ena od šiber popolnoma. Na koncu tega kosa je to dobro vidno. Imam pa še primer, ko je lovec iz sosednje lovske družine prestrelil aluminijasto vrvi, ki je spletena iz sedmih pramenov. Vsaka žica te vrvi je debela 2 mm in jih je šest prestreljenih, sedma pa se je odrgala zaradi teže vrvi.

To dokazuje, da so šibre žicam nevarne in je treba paziti, kajti prestreljena žica pod napetostjo 220 Voltov, morda celo pod napetostjo 10 000, 20 000 35 000 ali 110 000 Voltov, ti lahko pade za vrat ali te oplazi in te ubije. V bolj srečnem naključju, če si že sam odnesel glavo, pa si prekinil tok za neko tovarno, neko mesto ali samo manjše naselje. Nihče ti za to ne bo hvaležen, kajti tovarni izpade proizvodnja za najmanj dve uri, dokler monterji utrgane žice ne najdejo in popravijo. Imamo pa v Sloveniji več tovarn, ki utrpe v eni uri zastoja tudi po več milijonov škode na izpadli proizvodnji in na uničenju materiala in naprav v proizvodnem procesu, da ne upoštevamo stroškov za popravilo električnih naprav. Tudi če prestreljena žica ni ravno padla na tla, ni rečeno, da ni poškodovana in da ne bo posledic. Odtrgala se bo pozimi, ko mraz krči kovine ali pod bremenom mokrega snega. Krivca bi bilo sicer težko poiskati, znano pa je, kateri družini pripada tisto lovišče.

Znano je, da lovske družine nimajo znatnejših vsot denarja, da bi lahko brez težav plačevale take stroške. Prav zato in z namenom, opozoriti lovce, naj bodo previdni, sem napisal te vrstice, kajti gospodarstvo je vedno manj sentimentalno in bodo podjetja prisiljena izterjevati povračilo povzročene škode.

Julij Gliha
Videm Krško

Nekaj pojmov iz optike daljnogledov

Prizmatični daljnogledi (dvo-gledi) so v glavnem zgrajeni iz treh delov:

Iz okularja. Ta sestoji iz več zaporedno postavljenih leč, ki so obrnjene proti očesu. To so leče tik ob očesu, skozi katere prihajajo svetlobni žarki in prinašajo podobo opazovanega predmeta v oko.

Iz obračalnega sistema, ki je v notranjosti ohišja. Pri strelnih daljnogledih so to leče, ki po objektivu pokazano sliko obrnejo, postavijo pokonci (obračalne leče), pri triedrih (prizmatičnih daljnogledih) sta pa to prizmi (obračalni prizmi).

Iz objektivna. Ta ima leče, obrnjene proti predmetu, ki ga gledamo. Dobri daljnogledj imajo v objektivu dve leči različne vrste stekla in dajo na glavo postavljene slike, kakor pri fotoaparatih.

Svetlobnost: Leče v daljnogledu padajoče svetlobne žarke čez 40% zrcalijo (reflektirajo), da toliko manj svetlobe pride v oko. S tem se zmanjša tudi ostrost slike, ker razpršena svetloba prekrije sliko. Ta nedostatek se odpravi s tem, da se leče prevlečejo z desettisočinko milimetra debelo kovinsko plastjo, ki svetlobo manj lomi kakor steklo in se zrcaljenje (refleksija) zmanjša na 1% in manj. Zaradi protizrcalne obloge se vidijo leče plave ali rdeče. S tem se svetlobna prepustnost leč zveča približno za tretjino, se torej poveča svetlobnost in z njo ostrost slike.

Povečava: Ta navidezno zmanjša razdaljo med očesom in gledanim predmetom, da vidimo predmet večji. Optično (navidezno) zmanjšanje razdalje imenujemo povečavo. Z daljnogledom n. pr. osemkratne povečave bi na 100 metrov oddaljeni predmet videli tako jasno, kakor da je oddaljen le 12,5 m (100 : 8).

Premer objektivna: Čim večji je premer (čim večja je površina objektivna) tem več svetlobe more zajeti, tem več svetlobnih žarkov vodi do očesa. Zato daje daljnogled enake povečave z večjim

objektivom bolj svetle slike. Mnovina v oko padajoče svetlobe je pa odvisna tudi od povečave. Na daljnogledih sta povečava in premer objektivna vedno označena. Namesto premera objektivna se označuje včasih kar svetlobnost.

Izstopna pupila: Je svetla krožna ploščica, ki jo opazimo 8 do 10 mm pred zunanjo okularno lečo, če daljnogled odmaknemo 25 do 30 cm od oči in ga držimo proti svetlobi. Izstopna pupila kaže moč (velikost) svetlobnega snopa, ki izstopa iz okularja. Premer snopa lahko izmerimo v milimetrih in ga zračunamo, če premer objektiv delimo s povečavo. Na primer: objektiv 30 mm, povečava $6\times$, torej $30 : 6 = 5$ mm premer svetlobnega snopa, ali $8 \times 56 = 56 : 8 = 7$ mm ϕ . Izstopna pupila v okularju pa mora pasti natančno v očesno pupilo, da podoba oko v celoti zajame. Podnevi je premer pupile človeškega očesa le 2—3 mm. Pri mladih ljudeh se v temi pupila poveča največ do 7 mm premera. Zavoljo tega nima pravega pomena, če daljnogledovo izstopno pupilo povečamo čez 7 mm in s to zvezano svetlobnost nad 50. Z večanjem čez te mere rasteta tudi velikost in teža daljnogleda, pa tudi cena, kar lovcu v praksi ni vseeno.

Svetlobnost (svetlobna zmogljivost): Zračunamo jo, če premer izstopne pupile množimo s samim seboj. Na primer: Izstopna pupila 5 mm, je svetlobnost $5 \times 5 = 25$; ali za pupilo 7 mm $7 \times 7 = 49$. To je svetlost slike, ni pa to n. pr. zmogljivost daljnogleda v mraku, oziroma celotna zmogljivost. Če imamo daljnogleda 6×30 in 8×50 z enakim (5 mm) izstopnimi pupilami, torej enako svetlobnostjo, bo optična zmogljivost modela 8×50 vendar le večja, zlasti v mraku, ker močnejša povečava bolj razstavi in zato sliko jasneje pokaže.

Teminska zmogljivost (zmogljivost daljnogleda v mraku): To izražamo v teminskem številu, ki optično zmogljivost mnogo bolje naznačuje kakor geometrijska svetlobnost. Poskusi so dognali, da za zmogljivost v mraku ni odločilna samo stopnja svetlobnosti temveč tudi povečava. Teminsko število dobimo, če povečavo in premer objektiv množimo; kvadratni koren iz tega zmnožka je teminsko število. Na primer: Model 8×50 (povečava 8, premer objektiv 50) je $8 \times 50 = 400$; kvadratni koren iz tega je 20 — ki je teminsko število za daljnogled 8×50 .

Zorno (vidno) polje: Je površina, ki jo vidimo skozi daljnogled (strelni daljnogled). Zorno polje je navedeno v kotnih sto-

Na prašiče — LD Škofja Loka

Foto P. Adamič

pinjah ali v metrih. Pri navedbi zornega polja v metrih, se pri dvogledih in strelnih daljnogledih postavlja razdalja 100 metrov oziroma 1000 metrov pri enogledih. Čim močnejša je povečava, tem ožje je zorno polje.

Vidna ostrost daljnogleda je važna zato, ker slaba ostrost slik utruja oči, kar je zlasti za lovca pri opazovanju in ocenjevanju divjadi neugodno.

M. S.

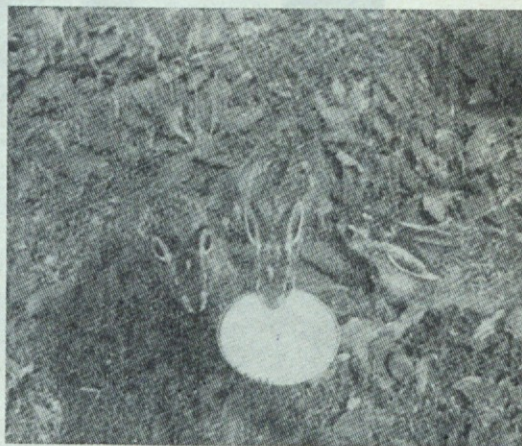
Divji zajčki v domači reji

Marsikatera jerebička, fazan ali zajec bi pomnožili svoje vrste, če bi jim bili naši kmetovalci bolj naklonjeni in jim prizanašali, kakor je storila gospodinja Antonija Škraba iz Črne vasi pri Ljubljani. Iz ljubezni do divjadi je vzredila že nekaj fazančkov in letos poleti se ji je nudila priložnost, da vzredi zajčke. Na barju je našla za kosilnico tri nebojlene divje zajčke, ki so najbrž ostali brez matere — vsaj tako je zanesljivo sklepala. »Sirote« je brž odnesla domov in jih podtaknila domači muc, ki je pravkar vzrejala svoj naraščaj. Družinica se je na mah pomnožila za tri mladiče in je štela šest članov, vendar se ni »mačeha« prav nič vznemirjala zaradi svojih novih rejencev. Kaže, da prvi teden ukane še opazila ni, saj je vseh šest mladičev skrbno dojila in tudi za vse enako po materinsko skrbela. Približno po enem tednu pa zajčkov ni hotela več dojeti, svoje mladiče pa je zvalila stran od njih. Vendar jih tudi po tem ni zasovražila, saj je ves naraščaj v košarici skupaj doraščal pri latvici svežega mleka, ki jim ga je skoraj dva meseca po večkrat na dan dajala skrbna gospodinja. Preden

so bili zajčki godni za izpustitev v lovišče, je bilo treba postopoma prilagajati njihovo domače življenje trdim pogojem narave. Morda je bila skrb marljive rediteljice v tem pogledu celo prevelika! — Škoda in napak je, da ne bomo nikoli vedeli ali so zajčki to preizkušnjo prestali.

Vem, da to ni osamljen primer, da kdo podtakne doječi mački divje zajčke, in dvomim v uspeh takšne vzreje, ker je prehod od domače oskrbe v naravno okolje sila težaven, vendar sem to napisal predvsem zato, da pokažem skrb in prizadevnost za divjad, ki jo goje tudi nelovci.

Foto Z. Orel

Koliko jerebičjih in fazanjih gnezd bi lahko rešili ob košnji, če bi nas kmetje vsaj obveščali o najdbah! Morda bi kazalo to pereče vprašanje rešiti z uzakonitvijo?!

Zor

Borben srnjak

Začudeno je gledal štirinajstletni Jonežev Jože iz Poljan nad Rečico ob Savinji srnjaka, ko se je bližal njihovi domačiji. Ker pa je srnjak šel kar proti njemu je poklical domače, naj gre do gledat nenavaden obisk. Srnjak se ni ustrašil vpitja, in se je še s povešeno glavo nadalje približeval Jožu. Fantu je takrat šinila misel, da bi srnjaka ujel ter se je pognal proti njemu. Srnjak ni odskočil, kakor bi bilo pričakovati, temveč se še hitreje bli-

žal. Trčila sta in Jože se mu je oklenil okrog vratu. Srnjak pa je bil močnejši, kakor je predvideval Jože, ki ga je hotel položiti na tla in zgodilo se je narobe. Ob premetavanju je Jože skupil precej udarcev, tako da je moral fant popustiti. Razjarjeni srnjak se je s pripravljenim rogovjem zagnal proti Jožu, ki se mu je spretno umaknil. Takrat je srnjak zagledal Joževo starejšo sestro Ivanko, ki je z materjo na njegovo vpitje pritekla iz hiše gledat, kaj se dogaja. Zagnal se je v njo s tako močjo, da je padla na tla in jo z rogovjem precej ranil. Za tem se je lotil še bližnjega drevja v katerega se je zaletaval z vso silo. Ko je pri tem zagledal takrat že prestrašenega Jožo, se je znova pognal proti njemu, da je Jože zbežal v hišo in mu pred nosom zaprl

vhodna vrata. Srnjak se je ustavil pred vrati in stresal glavo, kakor bi klical, le pridi, če se upaš.

Čez nekaj časa je srnjak ves jezen odkolovratil v sadovnjak in si še tam ostril rogove ob jablane. Potem je zmagoslavno zabokal in odšel preko njive z deteljo.

To je bilo 4. jun. 1962 okoli 18 ure. Srnjak je bil šibkejši a z močnim rogovjem šesteraka. Na desni strani oprsja je imel večjo zaraščeno brazgotino, ki naj bi pričala o njegovih prejšnjih borbah.

Rudi Žugelj

Koljimo le domače prašiče

Na Soštarci se je trop divjih prašičev pogumno postavil v bran pasjemu krdelu. Braki se niso ustrašili naježenih ščetin in hudih pogledov. Složno so zgrabili najbližjega prašiča za stegna in za vrat in mišičasti merjasec je moral zaostati za svojim tropom, ki so ga pogumni psi pognali v beg. Čuden klobčič se je puhajoč počasi valil in drsel po bregu planine prav pod noge lovskemu pripravniku Jožetu. Le-ta je nekaj časa spretno opletal s cevmi in v živem klobčiču iskal prašičjo kožo, kamor bi streljal. Končno je v burnem utripu lovske žilice odvrigel »tresko«, izvlekel pipec in poskušal najti prašičevo zarebrje. Za lovsko junaštvo premalo dovtizen prašič je Jožeta oprasnil s parkljem, ga posnel v klobčič in tako se je valeča se gmota mesa povečala za tri četrt centa. V prašičjem objemu je Jože pozabil na koline in po nekaj metrih svojstvenega smuka, se mu je posrečilo, da se je izmotal iz klobčiča in raje začel iskati pipec in puško. V grapi pa je Janko s strelom v glavo umiril hudega stokilogramskega prašiča.

J. L. Makole

Divji lovci med seboj

Petdesetletni prekaljeni divji lovec A. B. iz I. je šel 3. junija 1962 rano zjutraj na lov. Čeravno ves krevljast, ga na divji lov nosijo noge kakor mladeniča. Ob 7.30 uri je v lovišču LD Gorenja Radgona zastrelil srno, ob 8 uri pa ustrelil leto starega srnjačka. Preveč previden pa pri svojem nečednem poslu tokrat ni bil, ker si je bil svest, da ob nedeljah v tem predelu ni lovcev, niti divjih lovcev. Iz grmovja so ga namreč to pot opazovali trije njegovi konkurenti, ki so bili brez plena, morebiti zaradi slabših pušk. Ko

Foto P. Adamič

Drago Vraničar s 14. in 15. prašičem 1961 — LD Skofja Loka

je uplenitelj oprtal svojo žrtev, so mu drugi trije previdno sledili in ga na poti domov ustavili. A. B. je zaslutil namero svojih bratcev, se je vrغل brž v grmovje in začel jadikovati, da se je spotaknil, pri tem pa legel na srnjaka. »Tovariši« so bili pa usmiljenega srca in mu pomagali na noge, čeprav se je pomoči otepal. Olajšali so ga za srnjaka in za dobro puško, z grožnjo, da ga javijo milici, če bi kje kaj zinin. Koj na mestu so odrli srnjaka, si ga razdelili, puško pa si je obdržal vodja. Zakleli so se za popoln molk, sicer gorje tistemu, ki... Toda pozabili so na dobre ženice, ki niso mogle »strogo zaupno« prehvaliti dobre pečenke. In sedaj so puške vseh teh divjih lovecev na varnem, sami pa čakajo na obračun za slastno pečenko.

Tone Slavinec,
LD G. Radgona

Doslužil je moj štirinožni prijatelj

Štirinajst let in pol mi je zvesto služil in me spremljal na mojih lovskih pohodih, moj štirinožni prijatelj Lumpi. Avgusta 1961 pa sva se za vedno poslovila. Sedel sem na motor in odbrzel daleč v revir Medvedjak. Med potjo sem se ustavil pri tovarišu in ga prosil, naj gre na moj dom in naredil uslugo, ki jo nisem mogel sam storiti. Tesnobo sem čutil, ko sem klical srnjake, ker sem pomislil, da Lumpija ne bom več videl, ko se vrnem.

Nikoli mi ni bil v napoto, tudi takrat ne, ko sem naskakoval divjega petelina. Nikoli nisem potreboval vrvice, vedno je bil prost in mi zvesto sledil, ta moj nepozabni kratkodelni istrijanec. Preveč bi bilo, da bi vse opisal. Porabil sem ga za vse, bodisi na krvnem sledu, v rovu in tudi pri zasledovanju volkov, skratka vedno me je razumel, kaj hočem od njega. Kako sem lovil volkove je že v »Lovcu« opisal tovariš Švigelj.

Kako lepo ga je bilo gledati, ko je šel sam po lestvi na visoko prežo. Sedel je poleg mene in sva tako opazovala divjad, ki se je pasla po senožeti. Preveč imam spominov iz najinega skupnega lova, da bi ga mogel kdaj pozabiti. Naj omenim, kaj vse sem z njim uplenil. Pri kunjem lovu je pokazal svoje izredne sposobnosti. Redke so bile luknje, da kune nisva izkopalala in je spodila ven. Preden je imela namen skočiti iz luknje, mi je vedno nakazal z ostrim pogledom, da se je kuna v rovu premaknila. Tako sem bil vedno pravočasno pripravljen na strel. Toda ome-

nim naj mimogrede, da sem jih veliko zgrešil, kajti vedno se je pognala kot blisk v cikcaku in tako je bil moj strel previsok ali prenizek. Mislim, da bi prej zadel kozico v zraku kot pa kuno, kadar se požene iz rova. To mojo krivdo pa je vedno popravil on, jo dohitel in zadavil ali pa jo je napodil na drevo in me z močnim laježem klical. Veliko je bilo primerov, da je kuna skakala z drevesa na drevo, toda zaman. On ji je vedno sledil, nikoli mu ni pobegnila.

In v tem skupnem lovu je moralo dati svoje življenje: 45 kun, 42 divjih mačk, 11 jezbecev, 24 lisic, 15 prašičev, 2 volka, 80 zajcev in brez števila potepuških mačk.

Naj omenim še en primer. Pred dvema letoma, ko sem se peljal z motorjem do sosednjega lovca, se mi je med potjo pripetila nesreča. Trčil sem v drugega motorista ter se pri tem težko poškodoval. Poškodovanega so me odpeljali v bolnico. Peljali so 1 km mimo mojega doma. Lumpi je bil doma, ne da bi vedel za nesrečo. Ko sem se vrnil iz bolnice mi je žena pripovedovala, da je tulil vso noč tako, da je bila žena v resnih skrbih za moje življenje. To obnašanje psa se mi zdi še danes nejasno, ker ga nisem slišal tuliti nikdar prej, čeprav sva bila skupaj 14 let.

Sedaj pa lovi v večnih loviščih, kjer ima stalen dom poleg čebeljnaka. Ko se vrnem utrujen iz lova, se grem oddahnit na klop poleg mojega zvestega spremljevalca. Pogled mi uhaja na njegovo gomilo in tako se z žalostjo v srcu spominjam najinih lepih lovskih doživetij.

Sine

Divji prašiči v Pomurju

V nekaterih loviščih Pomurja so se letos prvič pojavili prašiči. V lovišču LD Grad-Kuzma pa so se zadrževali že lansko leto in povzročili občutno škodo na poljskih kulturah. Stalnega kraja si niso izbrali, a najbolj privlačen jim je bil državni obmejni pas ob madžarski meji, ki je zaraščen z gostim mladjem. Lov v tem kilometrskem pasu za enkrat ni dovoljen, vendar mora povzročeno škodo plačati lovska družina. Ne dobi pa povrnjene odškodnine, kar bi bilo v takem primeru pravilno.

Naša lovska družina je priredila na divje prašiče že več pogonov in mnogo čakanj, a brez uspeha. Letos šele je naš član Jože Ropoša na čakanju ob avstrijski meji uplenil prvega pra-

šiča in sicer divjo svinjo. Svinja je bila precej suha in je očiščena tehtala 73 kg. Po strelu je svinja rjovela, da je omevalo daleč po gozdu. Bilo pa je več prašičev, ki so potem begali po gozdu, a zaradi mraka ni bilo mogoče streljati. Upamo, da bo sedaj, ko je led prebit, padlo kmalu še več ščetinarjev. Posebno pa si želimo, da bi se uredile razmere glede lova ob madžarski meji.

Janko Čeh,
tajnik LD Grad-Kuzma

»Pošten dihur«

V nedeljo 8. julija t. l. sem bil nenavadno presenečen, ko sem prišel k svojemu prijatelju Lojzetu Z. v Gornji Radgoni. Ravno je s senika nad kokošnjakom metal mlade dihurje. Šest že velikih mladičev je bilo in pobegnili bi bili, da jih nisem z lopato ukrotil. Stara je pobegnila v bližnji gozd. Mladiči so jeli cviliti in kmalu se je pojavila mati, da jih reši. Lojze je skočil po šibrenico in z dvema streloma spravil staro v večna lovišča, jaz pa med tem mladiče. Ne čudim se, če je Lojze lovec in ima na dvorišču dobrega lovskega psa, da so se kljub temu naselili dihurji ravno na njegov senik, pač pa temu, da je to bilo prav nad kokošnjakom in da ni manjkala nobena kokoš niti piščanec niti v vsej tisti ulici. Zato lahko trdim, da je bil tokrat dihur »pošten«.

Tone Slavinec,
G. Radgona

Na prašiče — 1961

Foto P. Adamič

Skrivnostni obiski

Matevžičeva mama je odprla vrata v svinjak in v zgornjem kotu mračnega lesenega hlevčka uzrla obris živali, ki je hušknila proti stropu in izginila. Začudena je pomela oči in odgnala privide. Ko pa se je »privid« ponavljal tudi naslednje dni, je preiskala strop svinjaka in v senu, ki je pokrival križem položena stropna bruna, odkrila okroglasto luknjo. Zatrpana jo je s senom in ugibala o skrivnostnem obiskovavcu v svinjaku. Nepovabljeni gost si pa ni dal zapreti poti. Vedno znova je odpiral zatrpano luknjo in dnevno obiskoval prašiča. Nikoli pa se ni predstavil. Mama se je po tednih že privadila čudne prikazni, ki je bliskoma zginjala v stropu. Obiskovavec se je razvajal in začel prihajati tudi na kosilo. Prašič je pa končno vendarle odpovedal gostoljubje samozvanemu abonentu in Matevžičeva mama je lepega dne našla v svinjaku močnega mrtvega lisjaka, ki ga pri obiskih ni motil niti znaten avtomobilski promet mimo Matevžičevega doma.

J. L. Makole

Prva lisica

Ker mi je bilo vroče in se mi ni nikamor mudilo, sem se domov grede malo ustavil na robu precej zarasle ledine in užival razgled na Dravsko dolino. Na lepem se iz grmovja potegne lisica in prične loviti kobilice. Nekaj časa sem jo opazoval, potem sem se pa splazil za rob in stekel domov. Očetu sem povedal, kaj sem videl. Dal mi je dvocevko, sam pa vzel risanico in že sva šla nad lisico. Oče je stopil višje na prežo, jaz sem pa previdno in tiho lezel skozi gosto

praprot. Na lepem se požene lisica iz trave nekaj metrov pred menoj. Po strelu pade, se zvije, nato pa še z večjo naglico pobegne proti gozdu. Po drugem strelu se vleče še nekaj metrov, nakar obleži. Med tem pride do mene oče in mi čestita k prvi lisici. Po ogledu lisice sva dognala, da je imela še mokre seske. Odločila sva se, da poiščeva mladiče. Oče mi je še povedal, da je lisica zjutraj pri sosedu odnesla tri kokoši. Odšla sva tja in za sosedovo hišo našla polno perja. Šla sva po sledu perja, iskala po gozdu do noči in drugi dan, vendar brez uspeha. Čez nekaj dni se je pri nas oglašil lovski čuvaj in povedal, da so

bile lisičke povsem na drugem kraju kakor sva midva iskala. Lisica je potemtakem napravila velik ovinek, da bi zmedla morebitne zasledovavce, kar ji je tudi uspelo.

Miroslav Weingerl, LD Gaj nad Mariborom

Srnjak na glavi

Meglen junijski dan s pršenjem se mi je zdel ugoden, da se srečam z lisjakom. Zato sva se z zvestim Brandekom ukradla dobri gospodnji in smo z dvema tovarišema krenili v gozd. Ker sprva ni bilo nič, smo se predstavili. Pri tem se mi je Brandek zmuznil in se takoj oglašil v gošči. Stal sem v visoki travi, meter od gošče, tovariš je pa skočil k bližnji hruški. Tedaj pa šine iz te gošče senca, mi pokrije glavo, me udari, oplazi, mi odbije puško in se prevrne poleg mene v travo — srnjak. Z njemu lastno bliskovitostjo se pobere, me udari z zadnjima nogama v stegno, da sem se zamajal in mi je klobuk zdrknil na oči. Prestrašen pogledam tovariša, ki je ostrmel od čudnega prizora. Dobro, da je bil priča tega sicer komaj verjetnega pripetljaja. Za slovo je srnjak na drugem bregu zabokal, meni pa pustil na prsih kakih osem centimetrov dolgo brazgotino — za slovo. Toda tri tedne za tem je telebastega srnjaka zadela krogla.

Anton Arnuš, LD Leskovec v Haložah

Težko spravilo — LD Škofja Loka

Foto P. Adamič

Bolje drži ga ko lovi ga

Lovski pripravnik Ado je prepričljivo zmagal v prepirčku, pod čigavim strelom je padla raca v križnem ognju treh strelcev. Ponošno je pobral prisojeni mu plen in odšel naprej ob Ložnici. Po nekaj sto metrih je visoko nad razpršenimi lovci priletela jatica pregnanih rac. Ado se je hitro odločil. Spustil je plen, ki ga je, držeč za širokokljuno glavo, zadovoljno nosil, na tla in iz obeh cevi pozdravil zračne goste. Ob nogi odložena ustreljena raca pa ni imela pravega razumevanja za ta šport, je urno smuknila v bistro Ložnico in se poslovila od presenečenega strelca.

J. L. Makole

Lisičje leglo pod senikom 100 metrov od hiš in glavne ceste. V Podljubelju je Janezek na poti v šolo srečal mlado lisičko. To je zaupal posestniku, ki je opazil meter od senika tri mlade lisičke, ki so se grele na soncu. Obvestil je nas lovce, ki smo z dvema psičkama — terierkama ugonobili kar šest mladih. Zal stare ni bilo zraven in še to je lovec Gašper zvečer na čakanju zgrešil.

Foto K. Ahačič

Tudi v tem primeru se je pokazalo, da lisica v bližini legla ne ropa. Uspeli pa smo v treh smereh: rešili smo divjad, rešili kokiši in se rešili jezičnih ploh gospodinj.

Karel Ahačič, Podljubelj

Poginuli kozorog

Član LD Log pod Mangrtom, Jožef Černuta je 3. sept. 1962 pod pečinami Kotovega sedla v raztopljenem snežnem plazu našel okostje, ki ga je po rogu prepoznal za kozorogovo. Najdeni desni rog je visok 44 cm in je bila žival stara kakih šest let.

Sklepajo, da je kozorog moral priti z Gorenjske strani na strme pečine Kotovega sedla, kjer ga je zajel plaz in z višine okoli 2000 m prinesel v dolino. To objavljam, da bi se morebiti ugotovilo, od kod poginuli kozorog.

Metod Muznik, Bovec

Na prašiče v Gostinci — LD LAZE

Foto B. Pavčič

Srnjak in pes

Pri vasi Brestovice v lovišču LD »Raša«, Štorje, so pastirji in kosci 15. julija 1962 opazili, da vaško ščene goni srnjaka. Srnjak se je pa tega špasa naveličal, se sunkovito obrnil in pogнал kužo. Kmalu ga je dohitel in ga jel bosti, da se je psiček prevrnil in srnjak ga je nekaj metrov valil po gmajni. Psu je sicer uspelo, da je v borbi nekajkrat ugriznil srnjaka v nogo, kar ga pa ni rešilo srnjakovih bodežev. Šele ko je iz neposredne bližine jel kosec tolči po kosi in vpiti, sta borilca zbežala vsak v svoje zavetišče. Tak prizor se tudi lovcem redko nudi in zato ga beležim.

Rado Dolgan,
LD »Raša« na Krasu

Enonogi fazan

Lani sem na lovu v predelu našega lovišča Žamenci opazil v kiti fazanov enega, ki je šepal. Pogon sem usmeril tako, da bi zajeli pohabljenca. Po pogonu skozi veliko koruzišče pa med lovino ni bilo enonogega. Ponovili smo pogon in odrestrelil sem šepavca. Fazanu je popolnoma manjkala desna noga tako, da na truplu sploh ni bilo videti nobenih znakov, da kaj manjka. Kaže, da je bila pohaba najbrž od rojstva. Ostali udi so bili normalno razviti, le leva noga je bila močnejša. Perje in ostali znaki fazana so bili normalni.

V tem predelu smo isto leto uplenili lisastega zajca, normalno razvitega, težkega 4,89 kg. Imel je na glavi kakih 60 cm² veliko belo liso preko levega očesa do vratu.

Albin Kaučič
LD Bresnica — Ptuj

Lovska kočica
v Starem Bukovcu, Iška —
LD ROB

Foto S. Lenardič

MLADI PIŠEJO

Presenečenje

Sončno pomladno popoldne me je zvabilo od knjig v gozd. Šele globoko v gozdu sem se zavedel, da moram domov. Hitel sem po stezi, ko mi na nekaj korakov zastavi pot divji prašič. Srh me je spreletel po hrbtu in lasje so se mi naježili. Pogledal sem okrog sebe v upanju, da zagledam kakega človeka. Toda tokrat kot nalašč ni hotelo biti nobenega. Tisoč misli mi je prepletalo možgane, toda nobene se nisem oprijel. Zato se mi je zdel beg edina rešitev. Kot brezumen sem se obrnil in se pognal v beg. Po lomastenju, ki sem ga slišal za seboj, sem sklepal, da mi pošast sledi. Tekel sem med smrekami in njih veje so me bile po obrazu. Naenkrat sem se znašel na robu gozda in pred mano se je pojavila kmetinja. Toda nisem se ustavil, kajti vedel sem, kaj se lahko zgodi. Pridirjal sem do dvorišča kmetije, kjer so stali domači in se mi smejali na ves glas. Med smehom sem slišal: »Glej, glej, kako mu bo naša svinja izprašila hlače,« in spet krohot. Napol v strahu, napol v jezi sem se ustavil, in se obrnil in ostrmel. Moj »divji prašič,« ali svinja, kar je pač bilo, se je ustavil pri ljudeh in gospodinja ga je začela trepljati po hrbtu, toda krohot ni ponehal. Takrat sem spoznal, da me je podila domača svinja, ki je po pomoti zašla v gozd. Zdaj sem se tudi sam začel smejati, saj sem se tudi moral, če me takale domača svinja požene v beg. Gospodar me je povabil v hišo in postavil na mizo hlebec črnega kruha in velik kos gnjati, jaz pa sem mu

moral pripovedovati, kako se je vse dogajalo. Ko sem končal, se je tako smejal, da mu je okrogel trebušček kar poskakoval.

Navsezadnje se je sprehod v pomladni gozd dobro končal. Malo sem razgibal noge, zato se pa dobro najedel, saj sem bil že pošteno lačen. Za obilo malico se moram zahvaliti le »divji svini«.

Jože Vodovnik — dijak
Gornji Dolič

V lovišču

Sončnega dne sem šla z očkom na lov. Ko sva v gozdu prišla na poseko, sva takoj zagledala srno, ki se je pasla. Malo naprej sem splezala na visoko prežo in opazila tri lisice, ki so se igrale. Poklicala sem očka in mu povedala, kaj sem videla. Tudi on je splezal na čakališče in nekaj časa sva opazovala, kako so se mlade lisičke igrale v bližini lukenj. Kar naenkrat je pa počilo in padla je ena lisička. Ostale so se poskrile. Nekaj časa sva še čakala in opazovala črno žolno, ki je obdelovala štor. Potem sva opazila lisico, ki je pokukala iz luknje. Spet je počilo in druga lisica se je zgrudila. Ena je bila ranjena in je ušla v luknjo. Preden sva se vrnila domov, sva zakopala lisici v dračje. Naenkrat pa se razleže mogočen glas srnjaka, ki sva ga za tem tudi videla. Na poti domov sva srečala lovskega tovariša Mirka, ki je bil tudi v lovišču. Skupaj smo odšli na polje in tam videli fazana, ki je tekel s polja v gozd prenočevat. Ob neki njivi je pa potuhnjeno lazil velik maček, ki je menda iskal mlade zajčke. Počakala sem na poti, lovca sta pa

obšla njivo. Zopet je počilo. Kaj se je zgodilo z mucom, mi nista povedala. Med tem se je znočilo in odšli smo domov. Ta dan je bil zame lep in prijeten. Očku sem obljubila, da bom ta doživetja napisala in da bo prebral. Obljubil mi je, da bom šla še večkrat z njim — če bom pridna.

Mirica Sajdl, III b r. osn. šole
Sevnica

Tega ne smeš nikomur povedati

Pa bom vseeno povedala. Večkrat sem šla z očetom v revir, kjer je imel nastavljene pasti za kune. Toda največkrat so se v past ujeli mački in psi, ki so se potepali po gozdu in jih je oče neusmiljeno pobijal. Tudi takrat, ko sva prišla do pasti je iz nje milo gledal kuža, doma iz pol ure oddaljene hiše. Z nekaj udarci je kuža obležal mrtev. Pri tem se je oče pridrušal, da je še palico zlomil nad njim. Odrezal mu je rep, ščeneta pa vrgel pod visoko grmado in odšla sva domov. Čez nekaj dni je šel oče zopet mimo hiše, kjer je bil doma nesrečni kuža. Ves presenečen je zagledal, kako ta bevška nanj. Kar verjeti ni mogel, toda resničnost je potrjeval odrezani rep, za katerega je oče dobil pet kovačev.

A. T.

LOVSKA KINOLOGIJA

POROČILO

o preizkušnji naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev, 21. X. 1962 v lovišču LD STOL pri Žirovnici

Prireditelj: Lovska zveza Kranj. Sodnik: Miloš Kelih splošni sodnik za goniče in brake jazbečarje. Franc Strel, sodniški pripravnik za goniče in Drago Vrančar, izkušeni kinolog.

Vodja tekme je bil dolgoletni in izkušeni kinolog Franc Kovač, član LD Stol, ki je razumela potrebo in dala na voljo ugodno in dobro z divjadjo zasedeno lovišče.

Psi, ki so tekmovali pri tej preizkušnji, so dosegli po vrstnem redu naslednje uspehe.

1. Psica »LIDA«, RMBj 1655, tel. ocena prav dobra, vzreditelj Jože Jurečič, lastnik in vodnik Alojz Ravnik. Ocena: nos 4, gonja 4, glas 3, vodljivost 4.

2. Psica »ASTA«, RMBj 1560, tel. ocena prav dobra, vzreditelj Stanko Valant, lastnik LD Stara Fužina, vodnik Jože Ceklin. Ocena: nos 4, gonja 4, glas 3, vodljivost 4.

3. Psica »BOJKA«, RMBj 1573, tel. ocena prav dobra, vzreditelj Dominik Vidic, lastnik in vodnik Alojz Novak. Ocena: nos 4, gonja 3, glas 3, vodljivost 4.

4. Pes »BOBI«, RMBj 1510, tel. ocena dobra, vzreditelj Ignac Hlebec, lastnik in vodnik Fridrik Grlic. Ocena: nos 4, gonja 3, glas 3, vodljivost 4.

5. Pes »BRUNO«, RMBj 1513, tel. ocena prav dobra, vzreditelj Ignac Hlebec, lastnik lovska družina Bled, vodnik Milan Urh. Ocena: nos 4, gonja 3, glas 3, vodljivost 3.

6. Psica »AGA«, RMBj 1663, tel. ocena dobra, vzreditelj Franc Primožič, lastnik in vodnik Ciril Biček. Ocena: nos 3, gonja 3, glas 3, vodljivost 3.

7. Pes »CAR«, RMBj 1496, tel. ocena dobra, vzreditelj Janko Recler, lastnik in vodnik Viktor Poklukar. Ocena: nos 3, gonja 3, glas 3, vodljivost 3.

8. Psica »ASTA«, RMBj 1308, tel. ocena prav dobra, vzreditelj Jože Marolt, lastnik lovska družina Stara Fužina, vodnik Janko Urh. Ocena: nos 3, gonja 2, glas 3, vodljivost 4.

9. Psica »ADA«, RMBj 1154, tel. ocena prav dobra, vzreditelj Dominik Vidic, lastnik in vodnik Jože Klovora. Ocena: nos 2, gonja 2, glas 3, vodljivost 4.

10. Psica »CITA«, RMBj 1648, tel. ocena dobra, vzreditelj Marjan Slatinšek, lastnik lovska dru-

žina Stara Fužina, vodnik Franc Preželj. Ocena: nos 3, gonja 2, glas 3, vodljivost 2.

Visokonogi goniči:

1. Psica »REJKA«, RMGki 614, vzreditelj psarna Travnogorska, lastnik in vodnik Jože Hribernik. Ocena: nos 4, gonja 4, glas 3, vodljivost 3.

2. Psica »BELA«, RMGki 1731, tel. ocena dobra, vzreditelj Franc Logonder, lastnik in vodnik Janez Albreht. Ocena: nos 4, gonja 3, glas 3, vodljivost 3.

3. Pes »DINKO«, RMGki 1327, tel. ocena prav dobra, vzreditelj Jakob Štrumbelj, lastnik in vodnik Jože Svojlšak. Ocena: nos 3, gonja 3, glas 4, vodljivost 3.

4. Psica »RENČA«, RMGki 915, lastnik in vodnik Jože Gaber. Ocena: nos 3, glas 3, gonja 3, vodljivost 3.

5. Pes »ARBO«, RMGp 252, tel. ocena dobra, vzreditelj Franc Strel, lastnik in vodnik Franc Trobec. Ocena: nos 3, gonja 2, glas 3, vodljivost 3.

Na tej preizkušnji je bilo 10 psov brakov jazbečarjev, 1 posavski gonič in 4 istrski goniči.

Izven konkurence je tekmovala tudi psica »Resna«, RMGki 819, ki zaradi nepopolnega zobovja (manjka sedmi premolar) telesno ni bila pozitivno ocenjena.

Vreme je bilo lepo, vendar malo vetrovno in izredno suho

tako, da so psi le z veliko težavo izdelovali sledove.

Material na tej prireditvi je bil izredno dober. Posebno dobro so se izkazali vodniki brakov jazbečarjev, ki so tokrat skrbno pripravili pse. Vzorna je bila vodljivost pri brakih jazbečarjih, ena najboljših kar jih je bilo do sedaj na Gorenjskem.

Hvale vredno je tudi, da šolanje psov močno podpira lovska zveza Kranj, kakor tudi oba zaveda za gojitev divjadi iz tukajšnjega področja. V zvezi s tem je bilo v zadnjem času več strokovnih predavanj, katerih se je udeležilo večje število članov ljubiteljev kinologije.

Kaže, da se v tem pogledu zboljšuje tudi na Gorenjskem.

Miloš Kelih

PRIJAVLJENE PARITVE

Lovski psi:

Springeršpanjeli:

Besa Jelšingrajska JRŠS 64 — Don von Wolfstein JRŠS 65 bil na tekmi, leglo bo 20. I. 1963. Vzreditelj Alojz Kapun, Pokošje 39, pošta Zg. Polskava.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Biba Radenska JRPki 1978, bila na tekmi — Boj JRPki 891, leglo bo 11. I. 1963. Vzreditelj Štefan Hajduk, Murska Sobota, Kopaliska ul. 5/a.

Na paši

Foto M. Langus

Foto V. Cerne

Cita JRPki 2844 bila na tekmi — Sano Fužinski JRPki 2332 bil na tekmi, leglo bo 2. I. 1963. Vzreditelj Jožef Pesek, Brezula 22, pošta Rače.

Lovski terierji:

Kala JRLT 1854 — bila na tekmi — Mungo Travnogorski JRLT 1852 — bil na tekmi, leglo je bilo 25. XI. 1962. Vzreditelj Anton Krajc, Dol. Lazi, pošta Ribnica na Dolenjskem.

Braki jazbečarji:

Lida JRBj 1352 — Arbo Ljubelski JRBj, leglo bo 5. I. 1963. Vzreditelj Alojz Ravnik, Spodnja Radovna, pošta Gorje.

Bera JRBj 1155 — Bojči JRBj 1081, leglo je bilo 18. XII. 1962. Vzreditelj Martin Lubas, Vuze-nica.

Kratkodlaki istrski goniči:

Ada JRGki 3639 — Nazor Travnogorski JRGki 3364, leglo

bo 2. I. 1963. Vzreditelj Anton Štimac, Pirče 16, pošta Vas Fara. Kinološka zveza Slovenije

*

Ob Novem letu želim vsem lovcem-vodnikom mnogo uspeha pri vzreji, šolanju in vodenju lovskih psov!

Predsednik DLP
Vladimir Pleničar

ROJENA V SVOBODI

Štefan Mikec — po J. Adamsonu (nadaljevanje iz 8. št.)

V grmičju, ki je obkrožalo naše začasno bivališče, je bilo dovolj najrazličnejših divjih živali. Sčasoma se je levinja seznanila z vsemi. Posebno se je zabavala z žirafami, ki so ji bile posebno všeč. Neko popoldne, ko smo bili z njo zunaj, se je lotila krdela kakih petdesetih žiraf. Brž ko jih je zagledala, se je prihulila k tlom in začela drhteti z vsem telesom. Začela jih je zasledovati korak za korakom. Žirafe, ki so brezbrizno krivile sem in tja svoje vitke vratove, niti niso opazile, kaj se dogaja v njihovi bližini. Elza jih je imela stalno v očeh in od časa do časa se je zdelo po njenem obnašanju, kot bi jih hotela vprašati, zakaj se ne premaknejo in ji dajo priložnost zasledovanja, kot se to dogaja v divjini. Pri tem so jo opazili z bližnjega drevesa paviani, ki so zagnali nanjo strašen vik in krik.

Ob neki drugi priložnosti smo doživeli precejšnje vznemirjenje. Mala levinja je srečala prvega slona, ki je bil k sreči še kar dovolj boječ. Glede teh velikarov še ni imela nikakih izkušenj, pa tudi mati jo ni mogla pravočasno opozoriti na nevarnost, ki ji preti prav od njih. Znano je, da vidijo sloni svojega resnega nasprotnika edinole v levih in le-ti se najraje lotevajo mladičev, medtem ko se odraslih slonov izogibajo. Tedaj je pritekkel k nam Nuru z novico, da se igra Elza z nekim slonom. Ob tej novici smo pograbili puške in v teku sledili Somalijcu, ki nas je pripeljal v neposredno bližino scene. Tam smo zagledali starega slona, ki je bil zarit globoko z glavo v grm. Očitno je bil zatopljen v obiranje sočnega listja in se za okolico ni dosti brigal. Elza, ki se je priplazila k slonu od zadaj, se je nenadoma pognala k velikanu in ga igraje oplazila s šapama po eni izmed zadnjih nog. Tej nesramnosti je sledil močan krik nenadnega presenečenja in mrmranje užaljene veličine. Slon se je hip za tem pognal iz grma in napadel. K sreči je bil njegov napad usmerjen stran od nas, kljub temu pa smo imeli še vedno pripravljene puške za obrambo Elze. Lévica je spretno odskočila in se umaknila napadalcu, ne da bi pokazala kako posebno vznemirjenost. Po napadu je začela slona zopet zalezovati. Ta igra se je nadaljevala vse dotlej, dokler jima ni začela presedati. Stari slon se je vrnil k svojemu grmu, kjer je nadaljeval z obiranjem listja, levinja pa je legla poleg njega in zaspala.

Nasednji večer smo bili na rednem večernem sprehodu in ko smo se vračali, je bilo že precej temno. Nenadoma me je pograbil Nuru

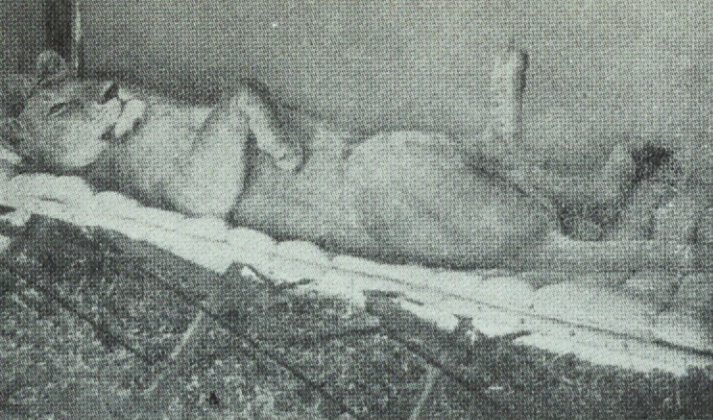
za rame in me potegnil nazaj. Če tega ne bi storil, bi prišla po nekaj korakih naravnost pred rog zajetnega nosoroga, ki je stal za grmom in nas opazoval že z daleč. Pogled nanj me je toliko zbegal, da sem podzavestno planila nazaj in se pognala v beg. Pri nosorogih je težko razumeti njihovo nprav; nikoli ne vemo, kaj bodo storili. Največkrat napadejo iznenada in je zato obramba v takih primerih težka ali sploh nemogoča. Seveda Elza tega ni vedela in je napadla nevarno zver na svojo odgovornost. Za čudo, nosorog se je pognal ob njenem napadu v beg in Elza ga je sledila v dolino, za njo pa je dirjal Nuru, njen zvesti čuvaj. Po tem dogodku se je nosorog toliko zbal mlade levinje, da ga ni bilo v bližnji okolici več na spregled.

Črede povodnih konj, naših rednih sosedov in obiskovavcev skozi vrsto let, so spoznale našo levinjo v taki meri, da so ji dovolile zalezovanje do neposredne bližine, na kar so se konji obrnili in mirno, brez vsakega razburjenja zapustili prizorišče. Celó bojazljive in dolgouhate lisice so se privadile levinje in to nam je omogočalo, da smo se lahko približali njihovim domovališčem na nekaj korakov in tako videli, da se njihovi mladiči še vedno igrajo v bližnjem pesku.

Tudi mungosi so nudili Elzi vrsto užitkov in zabav. Te male živalce, po velikosti približno enake podlasticam, žive navadno v zapuščenih

Avtorica knjige s sedem tednov starimi leviči

Počitek v prijetni senci

zgradbah termitov, grajenih trdno, kakor iz betona in dajejo videz prave trdnjave z zračnimi lijaki, obrnjenimi navzven. Če si zamislimo, da je tako mravljišče neredko do tri metre visoko, dobimo res vtis trdnjave v miniaturi. Elza je uživala že s tem, da se je postavila kolikor mogoče blizu mravljišču in tam čakala na majhne mungose, ki so pokukali skozi zračne lijake. Brž ko jo je prvi opazil, je sledil oster žvižg in že ni bilo nobenega več na spregled.

Ko smo začeli jemati levinjo na lov, se je kaj kmalu privadila na strele. Vsak strel je pomenil zanjo uplenjenega ptiča in pojedino, ali pa vsaj igračkanje s plenom. Posebno veselje ji je bilo iskanje in aportiranje plena. Največje veselje pa je pokazala, kadar je našla ustreljeno gvinejsko kokoš, katere se je lotila z vso vne-mo. Le tej je populila vse perje in čudno, le redkokdaj načela njeno meso. Vsak prvi ptič je bil redno njen. Tega je nosila ponosno v gobcu, na kar ga je položila pred mene in me s pogledom priganjala, da sem s ptičem krilila po zraku, ona pa se je med tem neumorno poganjala za njim.

Često je bilo zanimivo opazovati njeno dvojnost med lovskim instinktom in željo, da bi nam ugajala. Njen instink ubijanja zaenkrat še ni bil dovolj razvit, kajti redno smo pazili, da ji nismo dali njenega kozjega mesa v živi obliki. Zato je bilo njeno lovljenje bolj igra kot lov v pravem smislu. Elza je po vsakem lovu pridirjala nazaj k nam, na kar je sklonila glavo k našim kolenom in nam pripovedovala z nizkim mijavkanjem o njeni igri. Ob polni mesečini smo pri njej opazili nek nenavaden nemir. V takih primerih smo jo morali vtakniti v ograjo, kjer je neumorno hodila ob žici in širila nozdrvi v razne smeri. Očitno je pričakovala, da bo ujela kak čeprav najmanjši vonj ali šum, ki bi ji lahko pomenil kakšno sporočilo iz tajinstvene noči zunaj ograje. Kadar je bila v takem stanju, je imela šape vlažne in pozneje sem spoznala njeno razpoloženje prav po vlažnosti njenih šap.

Doraščajočo levinjo smo jemali redno s seboj na lovske pohode in taki sprehodi so ji postali nepogrešljiva nujnost. Njen najdaljši izlet je bil vzdolž pustih obal Rudolfovega jezera, ko

smo potovali kakih 300 km daleč vzdolž slane vode in pri tem skoraj dosegli etiopsko mejo.

Naš izlet je imel nalogo ugotoviti stalež divjadi in eventualno odkriti takega divjega lovca, ki bi ga privabila gosto naseljena divjad. Več ko dve tretjini poti se je vozila Elza zadaj na našem tovornjaku in tedaj je prvič naletela na ogromne temperaturne razlike med nočjo in dnevom. Občutila je ponoči ledeno mrzle piše vetra in kmalu po vzhodu sonca žgoče žarke, katerim si utekel edinole s kritjem v neprodirni senci. Ko smo dosegli obalo jezera, je bil njen prvi popravek nepremišljen skok v vodo, kot bi hotela odvrniti od sebe vse tegobe, ki jih je občutila na dolgem potovanju. Tedaj smo opazili obrise plavajočih in s trdo roževino pokritih krokodilov, ki so se približevali obali, a na srečo do levinje niso kazali nikake napadalnosti.

Med tem ko smo si peš ogledali okolico na obali jezera, se je zbralo na določenem mestu znatno število otovorjenih oslov in potrebne količine drugega blaga. Preden smo se premaknili na ugodnejše mesto, smo morali prikleniti levinjo na verigo. Pogled na toliko nadvse slastnega oslovskega mesa »na kopitih«, ki je nemirno rigalo in se med seboj brcalo in razen tega še kriki domačinov, ki so posredovali med bijočimi se osli, so navdajali njeno bitje z naraščajočim vznemirjenjem. Na pohodu je tekala sem in tja kot kužek, razen da je nenadoma planila od časa do časa med jate plamenecv in jih prisilila na vzlet. Ko se ji je zdelo, da ji je vroče, je vnovič planila v vodo in se tako vsaj za nekaj časa ohladila. Ob srečanju s karavano kamel smo jo ponovno privezali, ker nismo marali, da bi napravila kako neumnost ob srečanju z zanjo novimi prebivalci pustinje. Najmanj sem si tedaj želela videti splasene in begajoče kamele prav zaradi Elze.

Da bi obdržali zadovoljive odnose med osli in levinjo, smo redno poskrbeli, da je šla zjutraj na pot med prvimi, za njo pa se je zvrstila ostala kolona. Potovali smo zgodaj zjutraj in pozno popoldne, ko je pripeka popustila. Neznosni dnevni vročini smo se izognili s postanki v sencah. Na tem pohodu smo ugotovili, da prenaša Elza težave potovanja brez kakih pripomb nekako do devete ure dopoldne. Pozneje jo je prevzela vročina in je pogosto postajala, kot bi se hotela nekoliko oddahniti. V popoldanskem času je kazala znake nezadovoljstva, če je morala na pot pred peto uro. Po tej uri je bila zopet nared in posebno potem, ko si je utrdila šape, je bila pripravljena na potovanje, ki bi trajalo tudi vso noč. V povprečju je tekala dnevno sedem do osem ur ter je odlično izgledala. Pokrajina, po kateri smo potovali, je bila za nas skrajno naporna. Povsod same vulkanske kamenine, ki so bile tako ostre in spolzke, da smo si vsi po vrsti ali ožuljili ali pa ranili noge. Te-

daj sem ovijala levinji šape, kar ji je posebno ugajalo.

Ker je bilo težko najti na terenu, povsem pokrite s kamenjem, primerno mesto za počitek med vročimi opoldanskimi urami, sem si pripravljala potovalno posteljo in na njej počivala. Elza je takoj spoznala praktičnost tega pripomočka in se mi je takoj pridružila. Na tej postelji sva se stisnili, včasih pa tudi zvilu skupaj in si tako nesebično delili skromno udobje. Neredko pa se je dogodilo, da me je levinja docela izpodrinila s postelje in sem bila srečna če mi je prepustila vsaj konec postelje.

V tem času se je Elza le enkrat težje pregrešila. Pozno ponoči smo dospeli v glavno taborišče. Ob njenem prihodu v novo okolje se je odrazila pri njej neka vrsta izčrpanosti, zaradi česar sem jo pustila nepriklenjeno, da bi se laže odpočila in zopet prišla k sebi. Kmalu za tem pa smo zaslišali nenavadno rezgetanje in ko sem pogledala v smer glasov, sem opazila njeno postavo, kako se v temi vzpenja na trnjevo ograjo, za katero so bili naši osli. Hip za tem je prav po mačje prebila ograjo, kot bi bila le-ta iz papirja. Temu je sledilo še močnejše riganje s paničnim in brezglavim pobegom črede v temo. Ko smo jih zopet zbrali na prvotnem mestu, niso imeli kakih večjih poškodb razen nekaj prask, kar je kazalo, da se jih levinja ni lotila. Za ta podvig je morala dobiti Elza svoje plačilo s palico, razen tega pa smo jo takoj priklenili na verigo.

Ob tem dogodku sem se spomnila svoje napačne, ki je bila v tem, da sem napačno ocenjevala nepremagljive skušnjave, ki so nastopale pri njej ob vonju tako vabljivega in prijetno dišečega oslovskega mesa. Te skušnjave so prišle do izraza zlasti ponoči, ko se pri divjih zvereh poživi nagon za lovljenje. In Elza se je ob tem primeru izučila. Od tedaj smo večkrat naleteli na črede kamel, živine, koz in ovc, zbranih ob najmanjšem izviru vode in Elza ni nikoli več pokazala slasti po vabljivem mesu, pa čeprav je bila taka priložnost.

Povratak z lovskega pohoda smo opravili po drugi poti, ki je vodila skozi bolj opustelo pokrajino z manj rastlinja in nepreglednimi planjavami vulkanskih kamenin. Na tej poti smo bili prisiljeni delati daljša potovanja, kajti večina poti je bila brez pitne vode. To smo lahko delali zategadelj, ker so bili osli manj otovorjeni in tako sposobni za daljše poti.

V naravi se zadržuje lev na sorazmerno majhnem prostoru, seveda če ima tam dovolj hrane. Zato sem si mislila, da so tako dolge dnevne poti prava muka za levinjo, ker ji njena narava ni dovoljevala takšnih naporov. Čutila sem, da se ji zdi naše početje brezsmiselno in menim, da je vzdržala pri teh naporih samo zaradi njene

vdanosti do nas zaradi njenega tolikokrat izkazanega zaupanja.

Ko so bili ti naporji mimo, sem opazila, da se je levinja kljub naporom okrepila in da je opravljeni izlet v divjino vezi med njo in nami še bolj utrdil. Ves čas, dokler je bila pri nas, je čutila, da je v varni okolici in da jo imamo radi. Enako temu smo čutili tudi mi, saj ni tako vsakdanje, pridobiti zaupanje tako mogočne, ponosne in razumne živali. Zanimivo jo je bilo opazovati, kako je v sebi krotila neugnane in ogromne sile, samo da se ni bi kaj pregrešila in bi nam vedno ugajala. Prav to jo je krepilo in takšnih naporov prav gotovo ne bi zdržala, če bi ostala po naravi takšna kakršni so levi v prostosti. Nas je Elza kot nebogljen kužek neizmerno zabavala in pritegovala. Toda sedaj, ko je bila odrasla, ni bila več ljubeč mladič, pač pa odrasla levinja z novimi lastnostmi.

Vaja v plezanju

Ko je bila stara 23 mesecev, je že kazala znake dozorelosti. Njen dosedanji glas se je sprevrigel v globoko in zamolklo renčanje, barva njenega kožuha je dobila značilen rumenorjav blesk. Poleg tega smo pogosto opažali pri njej nemir, kadar smo jo jemali s seboj na sprehode. Nasploh je kazala povečan občutek za pozornost v naravi, česar v njeni mladosti nismo opazili. Kot vsak doraščajoči mladoletnik je stremela tudi Elza, da se z nečim postavi in izkaže. Vedno je rada plezala, sedaj pa je namenoma iskala najvišja drevesa in se na njih urila v plezanju. Ob neki taki priliki je počila pod njeno težo veja z glasnim treskom in že smo videli, kako se je potegnil skozi krošnjo drevesa najprej njen rep, nato pa še levinja. Padla je na travo v višine nekaj metrov in to je bil močan udarec za njeno dostojanstvenost. Svojega spodrsnjaja se je tako sramovala, da se je takoj pobrala in odmaknila od nas.

Levinji je očitno ugajalo, kadar nas je zavalala s svojimi početji, ni se pa mogla sprijazniti z našim smehom, kadar je bil namenjen njenim spodrsrljajem.

Razen tega je imela levinja tudi nekaj lepih navad. Ne glede na to, koliko časa smo bili narazen, nas je ob vsakem ponovnem srečanju pozdravila na enak način z enakim ceremonielom. Šla je k vsakemu posebej in med globokim mijavkanjem drgnila z glavo ob vsakega došlega. Tako je pozdravljala najprej mene, nato moža in kočno še Nuruja. Če je bil z nami še kdo, ga je sprejela na enak način. Zdi se, da je levinja vedela, kdo ji je naklonjen in je temu primerno tudi reagirala. Nervozne goste je še nekako prenašala, medtem ko tistim, ki so se je bali, ni bila prizanesljiva. Sicer ni bilo primera, da bi jih kakorkoli poškodovala, pač pa je očitno uživala ob pokazani bojzaljivosti in se je še trudila, kako bi povzročeni strah še povečala.

Mnogo ljudi je komaj lahko verjelo, da imamo udomačeno levinjo in mnogi so prihajali k nam, da jo vidijo. Ko sta se tako zglasila

pri nas dva Švicarja, je Elza od daleč zaslišala hrup motorja in jima planila nasproti z vso uvidevnostjo in prijaznostjo. Švicarska zakonca sta si predstavljala, da imamo nekaj malega, kar bi lahko pobrala s tal in se s tem poigrala. Ko pa sta zagledala zajetno in odraslo levinjo, ki jima je hitela nasproti, sta bila presenečena. Morali smo jih prepričevati, da sta izstopila iz avtomobila in se nam pridružila pri kosilu, Kmalu zatem so se tako zbližali, da so se skupaj fotografirali.

Njena bodoča negotovost me je vznemirila in morala sem začeti razmišljati, da jo dolgo časa ne bomo mogli več držati. Neke noči, ko smo bili z levinjo na taborjenju, je spravilo levinjo v akcijo oddaljeno trobljenje črede slonov. K sreči je levinji uspelo, da je odvrnila divje gigante stran od našega taborišča in sem si lahko mislila, kako lahko bi se položaj obrnil v našo nesrečo. Če bi se sloni obrnili in sledili Elzi, bi jo ta seveda ubrala nazaj k nam v zaščito in za njo bi bila čreda razjarjenih velikanov. Že misel na ta prizor je zadostovala za upravičeno grozo.

Konec pride

IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

Tretja seja upravnega odbora Lovske zveze Slovenije

Upravni odbor LZS, ki šteje 38 članov, je imel 17. novembra 1962 svojo tretjo sejo. Po pravilih LZS, sprejetih na zadnjem občnem zboru 18. novembra 1961, spadajo v pristojnost upravnega odbora v glavnem zadeve, ki so bile prej poverjene glavnemu odboru. Na dnevnem redu se je bilo 9 točk, za katere je bil odbornikom predhodno razposlan material na 43 straneh.

Izvršni odbor LZS je upravnemu odboru poročal o svojem delu in o delu komisij. Med drugo in tretjo sejo upravnega odbora, to je od 3. marca 1962 do 17. novembra 1962, je izvršni odbor imel deset sej.

Pripravil se je na skupščino GLZ, ki je bila konec marca 1962. Izvršni odbor je sklenil, da postavi na dnevni red skupščine vprašanje o reorganizaciji lovske kinologije. Preko skupščine GLZ je izvršni odbor po svojih delegatih sklenil tudi urgirati sprejetje zveznega oziroma osnovnega zakona o lovstvu.

Ker je izvozna komisija pri GLZ predlagala nerealno zvišanje cen za odstrel divjadi po inozemcih, je izvršni odbor izdelal osnutek novega cenika za leto 1963/64 in ga poslal GLZ v Beo-

grad. Osnutek se bistveno ne razlikuje od sedanjega cenika.

Na 11. medpokrajinsko lovsko konferenco, ki je bila od 23. do 25. novembra 1962 v Avstriji v Grazu, je izvršni odbor poslal kot zastopnike Lovske zveze Slovenije tov. dr. Jožeta Benigarja, Lojzeta Laknerja in Otmarja Cvirna. Na taki vsakoletni konferenci, zastopniki obmejnih pokrajin Italije, Avstrije in Jugoslavije oziroma Slovenije rešujejo lovske probleme ob mejah. Izvršni odbor je za to konferenco pripravil poročilo, ki ga je upravni odbor odobril.

Izvršni odbor je bil na prejšnji seji upravnega odbora zadolžen, da sklepa o naročilu teme »Biološka zaščita pred škodami po veliki divjadi«. To delo pa je pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije med tem financiral sklad Borisa Kidriča. Izvršni odbor LZS se je z navedenim Inštitutom dogovoril o odkupu 150 izvodov te teme za potrebe lovskih organizacij v Sloveniji.

Nekaj težav je imel izvršni odbor z lovskim klubom, v podpriljučju lovskega doma v Ljubljani. Zaradi nerednosti in pasivnosti je izvršni odbor klub čez

poletje zaprl in personal odpustil. Podvzeti so bili ukrepi, da ne bi bilo ponovno zgube v poslovanju.

Izvršni odbor se je dalje bavil tudi z vprašanji naselitve in osvežitve krvi divjadi, o korekturi meje med Gojitvenim loviščem »Triglav« in Loviščem LD Soča v Trenti ter o mnogo drugih tekočih zadevah.

Med drugo in tretjo sejo upravnega odbora je kinološka komisija imela tri seje. Razpravljala je o reorganizaciji lovske kinologije, o minimalnem praktičnem programu, o pravilniku za delo po krvnem sledu, o republiški tekmi po krvnem sledu in tekmi goničev za prehodni lovski rog ter o izdaji knjige o vzreji, vzgoji, šolanju in vodstvu lovskih psov. Komisija za strelstvo oziroma njena sekcija za gradnjo strelišča za umetne globe je na treh sestankih razpravljala o gradnji strelišča. Vzgojno propagandna komisija je na treh sejah razpravljala o delovanju Gorske straže v okviru LZS ter o predlogih lovskih družin in področnih lovskih zvez za lovska odlikovanja. Gospodarska komisija je na dveh sejah obravnavala lovski kataster in bonitiranje. Organizacijska komisija je imela tudi dve seji in na njih načelno razpravljala o

pravilnih lovskih organizacij ter o obstoječih osnutkih zakona o lovstvu LRS in FLRJ. Uredniški odbor Lovca se je sestel 6 krat in razpravljaval o tekoči problematiki pri reviji Lovec. Uprava gojitvenih lovišč LZS, ki upravlja lovišča Ljubljanski vrh, Žitno goro in Grmado, pa je na dveh sejah reševala tekoče zadeve.

Pod 2. točko dnevnega reda je upravni odbor obravnaval predlog za reorganizacijo lovske kinologije po sklepu zadnjega občnega zbora, ki ga je pripravila imenovana širša komisija iz zastopnikov vseh 13 področnih zvez. Osnutek je končno ta komisija predložila v razpravo zboru kinoloških sodnikov na Travnigori. Na pripombe zbora sodnikov sta petčlanska ožja komisija za kinologijo in izvršni odbor LZS izdelala nov osnutek, s katerim se je širša kinološka komisija v celoti strinjala. Tako je osnutek dozorel kot predlog za sejo upravnega odbora. Predlog vsebuje 9 temeljnih točk. Jugoslovansko rodovno knjigo naj bi še nadalje vodil JKS. Izdajanje in potrjevanje rodovnikov pa naj se prenese na republiška kinološka združenja. Decentralizacija pri izdajanju rodovnikov ni zahteva samo slovenskih lovcev. Reorganizacija lovske kinologije je namreč pereč in nujen problem, kar je dokazal tudi sestanek o odnosih med lovsko in kinološko organizacijo na Glavni lovski zvezi v Beogradu 17. okt. 1962, ki so se ga udeležili zastopniki vseh republik. V predlogu je odrejena vloga JKS-u, zavzeto je stališče glede plačevanja članarine JKS-u in kdo naj nosi stroške za sestanke, ki jih sklicuje JKS. Kinološka administracija pa ugotavlja, da je v glavnem dovolj enostavna. Poenostaviti pa jo je treba, kar zadeva paritve, kar predlog konkretno navaja. Za uspešno delo na področju kinologije je zato v predlogu opredeljena vloga kinoloških referentov pri LD in LZ, kinoloških komisij in pasemskih organizacij. Predlog polaga važnost na preglede, tekme in preizkušnje lovskih psov. Na pregledih se ugotavlja čistokrvnost, na tekmah in preizkušnjah pa lovska sposobnost. Preizkušnje bi lahko vršili večji lovci po minimalnem programu, ki ga izdelajo pasemske organizacije oziroma klubi za svojo vrsto psov. Minimalni program mora določati tisto osnovno znanje psa in vodnika, ki je nujno potrebno za uspešno izvajanje lova. Snov, predpisana za tekme, je maksimalni program. Na njih kot tudi na pregledih ocenjujejo pse le kinološki sodniki. Z ozirom na zvišan

stalež parkljaste divjadi in škodo, ki često nastane zaradi izgube zastreljene živali, je v predlogu zajeto tudi delo po krvnem sledu, za katerega se pripravlja poseben pravilnik. Upravni odbor je predlog za reorganizacijo lovske kinologije sprejel s pripombo, da ga je treba z nekaterih vidikov še proučiti in z njim napraviti morda še korak naprej.

Pri točki dnevnega reda o katastru in bonitiranju lovišč, je bilo ugotovljeno, da so do 30. sept. 1962 to je do postavljenega roka, bonitiranje zaključile in poslane material Lovski zvezi Slovenije LZ Videm Krško, LZ Kranj in LZ Novo mesto, medtem ko je kataster za vse lovske zveze izdelan. Komisija za bonitiranje pri LZ Videm Krško je v sodelovanju z lovskimi družinami delo skrbno opravila. Enako tudi komisija pri LZ Kranj, ki se sicer ni povsem držala navodil LZS. Z ozirom na različen teren je bilo namreč treba napraviti delne korekture pri vrednotenju elementov za oceno bonitet pri zajcu in jerebici. LZ Kranj je po lastnem kriteriju izvedla tudi bonitiranje za gamsa, jelena, ruševca in velikega petelina. LZ Novo mesto je bonitiranje izvedla po starih kriterijih in je zato pomanjkljivo. LZ Celje sicer še ni poslala elaborata Lovski zvezi Slovenije, vendar je bonitiranje za svoje področje že zaključila. Bonitiranje jim že tudi služi za izračun upravnine za lovišča. Tudi LZ Pomurje je izvedla bonitiranje, ki pa datira še iz leta 1956. Na podlagi navodil za bonitiranje Lovske zveze Hrvatske, ki pa na-

šim razmeram ne ustreza dobro. Pri ostalih zvezah bo bonitiranje v glavnem končano do konca 1962. Izvršeno bonitiranje bo že tudi lahko služilo za izračun plačila prispevkov lovskih družin v lovski sklad področnih loviških zvez. Pri teh elaboratih pa bodo potrebne korekture in vskladitve, z oslonom na odsek za lovstvo pri IGLGS, ki mu je poverjena tematska naloga »Spremljanje bonitiranja v LRS«. Upravni odbor je sklenil, da bo bonitiranje služilo za odmero prispevkov področnih lovskih zvez v sklad LZS že za lovsko leto 1963/64.

Pod 4. točko dnevnega reda je bilo poročilo komisije za strelstvo, oziroma njene sekcije za gradnjo strelišča za umetne golobe, ki ga je upravni odbor odobril brez pripomb. Zadnji občni zbor LZS je namreč sklenil, da Lovska zveza Slovenije zgradi strelišče na umetne golobe. Spričo umetne gojitve fazonov in naraščanja staleža poljske perjadi je naše lovce treba usposabljanje v streljanju na letočo divjad. Sicer pa v Sloveniji sploh nimamo strelišča za umetne golobe, ki bi ustrezalo zahtevam te discipline, medtem ko jih vse druge republike v državi imajo. Sekcija za gradnjo strelišča je v okolici Ljubljane v mejah finančne možnosti le našla nacionalizirano in primerno zemljišče pri Tomačevem ob Savi in je bila tudi lokacija po dolgotrajnem prizadevanju končno odobrena. Načrti za objekte na strelišču so že gotovi. Metalni stroji in avtomatične prožilne naprave bodo izdelani doma. Prav tako izdelujemo doma že tudi umetne go-

Lovski dom Zlatorog, v Ljubljani

Foto F. Verce

lobe. Komisija za strelstvo je poslala Strelski zvezi Slovenije tudi predloge, kako naj bi se ustvarilo potrebno sodelovanje.

Pri naslednji točki dnevnega reda je bilo na predlog vzgojnega propagandnega komisije sprejetih več sklepov glede včlanjenja lovcev v Gorsko stražo. Gorska straža (GS) je posebna organizacija, katere osnovna naloga je vzgajati državljane v pravilnem odnosu do narave in preprečevati njeno pustošenje. Dosedanja koordinacijska komisija GS, ki so jo sestavljali predstavniki Planinske zveze Slovenije, Zveze tabornikov Slovenije, Zavoda za spomeniško varstvo LRS in Lovske zveze Slovenije, se preimenuje v Centralo GS, ki bo koordinacijsko in posvetovalno telo. Po sklepu občnega zbora LZS iz leta 1959. bi morali biti člani GS vsi lovski čuvaji. Sedaj bodo lahko postali člani GS tudi vsi lovci z opravljenim lovskim izpitom. Pristopnino in članarino za lovske čuvaje bodo plačevale LD, člani pa sami. Članarina in pristopnina bo minimalna. Sicer pa varstvo narave že itak spada med naloge lovske organizacije.

Pri 6. točki dnevnega reda sta bila sprejeta obračun organizacije in obračun sklada LZS za lovsko leto 1961/62, ki morata biti predložena v potrditev še prihodnjemu občnemu zboru LZS. Vsota realiziranih dohodkov organizacije je 21 338 439 din, izdatkov pa 18 516 973 din. Realizirani dohodki sklada znašajo 19 740 896 dinarjev, izdatkov pa 14 559 179 dinarjev. Inozemski lovski turizem se je v lovskem letu 1961/62 dvignil nasproti letu 1960/61 za 76,6%. Priliv deviz v lovskem letu 1960/61 je znašal namreč 18 472 315, v lovskem letu 1961/62 pa 32 627 564 deviznih dinarjev. Največ inozemskega lovskega turizma v letu 1961/62 so imele LZ Koper, za njo Pomurje, potem Maribor, Gorica, Videm-Krško itd.

Proračun LZS za lovsko leto 1962/63, je bil v dohodkih v prvem polletju realiziran z 88%, v izdatkih s 45%. Proračun sklada je realiziran v dohodkih z 92%, v izdatkih s 24%.

Upravni odbor je na tej seji za Dan republike — 29. november podelil skupno 54 lovskih odlikovanj in sicer en Red za lovske zasluge I. stopnje, 11 Redov za lovske zasluge II. stopnje in 42 Znakov za lovske zasluge. Odklonjen je bil en predlog za Red za lovske zasluge II. stopnje in 30 predlogov za znak za zasluge.

Poleg navedenega je upravni odbor rešil tudi nekaj pritožb in prošenj in več drugih tekočih zadev. Nekateri sprejeti sklepi in stališča upravnega odbora so važ-

ni za vse lovske organizacije, zato bo o njih Lovce še podrobneje poročal. France Cvenkel

Odlikovanja

Upravni odbor Lovske zveze Slovenije je za Dan republike — 29. november odlikoval:

Z Redom za lovske zasluge I. stopnje: Društvo ljubiteljev ptičarjev ob 40-letnici njegovega delovanja.

Z Redom za lovske zasluge II. stopnje:

Lovska družina Kajuh, ing. Anton Knez iz LZ Celje; Mirko Vrtačnik iz LZ Trbovlje; Alfonz Vahčič, ing. Vlado Jenko iz LZ Videm Krško; Simo Čavič iz LZ Zagreb; Lado Vanič iz LZ Kočevje; Mirko Lorber, ing. Franc Pahernik iz LZ Maribor; Niko Fabjan iz Zavoda za gojitev divjadi Triglav, Milan Kemperle iz Zavoda za gojitev divjadi Kozorog.

Z znakom za lovske zasluge: Stane Kavčič iz LZ Celje; Gvido Počivavšek, Alojz Korimšek, Karel Gorenc iz LZ Trbovlje; Jože Žnidaršič, Tone Vimpolšek, Ivan Poteko, Štefan Bobnar, Anton Zlobko, Ivan Videnič, Oton Mikulič iz LZ Videm Krško; Slavko Ferbežar, Anton Štimec, Alojz Boh, Jože Pucelj, Janez Picek iz LZ Kočevje; Jože Filipič, Danijel Čok, Ivan Polis, Ivan Čeligo, Giuseppe Codiglia, Ljubo Ožbolt, Marko Rosanda iz LZ Koper; Vlado Pavec, Janez Klobučar, Ivo Goršin, Franc Počervina iz LZ Novo mesto; Vojko Podgornik, Anton Pokrznik, Marijan Kranjc, Maks Pšeničnik, Štefan Novak, Gregor Krivec, Rado Robnik, Gašper Karničnik, Franc Kraner, Maks Osovnikar, Ludvik Verlič, Vinko Pšeničnik, Albert Vake iz LZ Maribor; Vinko Vahtar, Vinko Kern iz LZ Ljubljana.

Lov pod gorstvom Boča in po Dravinjski dolini

Mnogo se razpravlja o lovskih pogojih po posameznih lovskih družinah ali po področjih. Vendar še nisem zasledil v Lovcu, da bi bila kdaj kakšna razprava o pogojih, načinu in posebnosti lova, v teh predelih, posebno še ne v lovski družini Makole, o kateri bom razpravljal.

To je področje, ki zajema del Boča, obrobje Haloz z Deznim in Jelovcem ter del Dravinjske doline s Stopnim, Pečkem, Štatenbergom in Ložnico.

Tako si sedaj vsak bralec že lahko predstavlja, da ima LD Makole hribsko in ravninsko lovišče, kar je skoraj zavidanja

vredno onih, ki imajo samo gorska ali samo ravninska lovišča.

Lovci LD Makole se tega dobro zavedajo, zato so tudi ponosni in radi vabijo druge lovce v goste, posebno ravninske s Ptujskega polja. V gorskem predelu imamo divje prašiče, srnjad, zadnja leta so se zadrževali tudi gamsi, vendar jih je bilo opaziti samo nekaj. Ne vemo ali je to le začasno ali pa, da si gamsi iščejo novih življenjskih prostorov. Z dobrim gospodarjenjem v loviščih gamsov je verjetno stalež prevelik. Seveda smo člani lovske družine zelo veseli njihovih obiskov ter jih ljubosumno čuvamo. Je pač tako, kar je novo je bolj zanimivo za vsakega. Saj bi se tudi naš lovec z veseljem žrtvoval za mraz, veter in domače pridege, da bi si lahko privoščil trofejo bočkega gamsa.

Sicer pa nekateri člani LD Makole, stari veterani nimajo niti srnjakove trofeje.

Imamo lepe predele, kjer se zadržuje srnjad in tudi zanjo skrbimo pozimi s krmišči ter s solnicami. Seveda je mnogo skrbi z odstrelom srnjadi. Več let se nam je zgodilo, da se je odstrel srnjakov izvršil 100%, srn pa samo 30%. Temu je krivo članstvo, ker nima zanimanja za odstrel brez trofeje. Pa tudi zaradi vremena, ki je v jeseni vedno slabše. Minula leta je primanjkovalo tudi risanic, kar sedaj ne more biti dve risanici. Upamo, da bo letošnje leto odstrel srn vsaj 80%.

Zelo dober odziv na skupne love je predvsem na nižinski lov na fazane, jerebice in zajce. To je predvsem zato, ker starejši člani in člani s šibrenicami ne grede tako pogosto v hribska lovišča, ampak raje v ravnino na malo divjad.

Sprememba članstva se je zadnja leta obračala v prid mlajšim. Nekaj zato, ker se starejši člani niso mogli prilagoditi športno-socialističnemu načinu lova ter so odstopili ali so postali zgolj pasivni člani LD samo, da so še lahko doma obdržali v omari svoje zarjavele cevi. Sedaj nas je preko 20 članov in to okrog 50% mlajših s članstvom do 5 let.

Še pred tremi leti smo morali družbene dajatve, ki jih ima družina do skupnosti, plačevati člani LD iz svoje skrite rezerve. Vzrok za to je bil, da plena posamezni lovi niso registrirali. Da je sedaj že nekaj let drugače, kaže stanje blagajne, kljub temu, da si člani LD lahko svoje skrite rezerve privoščijo za druge lovske užitke, na primer ob zadnjih pogonih v kakšni »gorci«. Vsi si prizadevamo, da bi bil lov v makolski

družini čim bolj pravičen in športno prijeten. Mlajši člani pa smo veseli naših starejših članov, ki nam povedo kaj veselega ter nas uče poštenega tovariškega lova.

Vili Reisman, LD Makole

OBVESTILO IN POZIV

Pripravlja se slovar slovenskega knjižnjega jezika. Uredniški odbor je naprosil tudi lovsko organizacijo, da pregleda lovski in ribiški jezik v dosedanjih izdajah pravopisa in da ugotovi, če je treba kaj spremeniti ali dodati. Hkrati je dana možnost, da bi ob tem izdali nov izpolnjen lovski in ribiški slovar, ker je dr. Lokarjev že pošel.

Da bo olajšano delo in da bo čim popolnejše, vabimo slovenske lovce in ribiče, da zberejo lovske in ribiške izraze, ki jih v dr. Lokarjevem slovarju ni ali ki jih je treba spremeniti. Poleg vsakega novega izraza naj bo obrazložen njegov pomen s pojasnilom, kje se rabi ali se rabil in kako (v besedni zvezi). Vse to sporočite uredništvu LOVCA ali pa meni. Za vse prispevke se že vnaprej zahvaljujem.

Dr. Janko Lavrič, Ljubljana, Vošnjakova 10/II.

JUBILANTI

Janez Demšar, Kožuh, 75-letnik, član LD Škofja Loka, 53 let lovec, mojster v klicanju jereba, ki je mnoge lovce naučil te umetnosti. Se vedno se udeležuje lovskih podvigov in je dober učitelj mladih lovcev. Mnogokrat, ko smo trudni po lovu polegli na hribovski kmetiji po klopeh in peči, je jubilat sedel za mizo, si prižgal nepogrešljivo pipo in

nam pripovedoval o svojih lovskih doživljajih, da smo pozabili na trudnost in dremanje. Vmes nam je za lepše nastrojenje še zaigral na orglice, ki jih ima vedno pri sebi. Lovski korenini želimo še mnogo zdravih let in obilo jerebov!

LD Škofja Loka

Miha Planinc 50-letnik, med najboljšimi lovci LD Videm ob Savi, saj je bil tudi njegov oče odličen lovec. Navadno je naš vodja lovov, ki so takrat uspešni. Od 1932 je tudi izprašan lovski čuvaj, kakor njegov starejši brat in je od 1945 zgladen član LD Videm ob Savi. Bil je aktiven borec NOV. Požrtvovalnemu lovskemu tovarišu želimo ob njegovem jubileju še mnogo srečnih let in lovskega blaga!

LD Videm ob Savi — O. M.

Ficko Vendel 65-letnik, lovec od mladih let, soustanovitelj LD Pertoča, ves čas član OU, njen stalen gospodar. Dobremu lovskemu tovarišu iskreno čestitamo in mu želimo, da bi še mnoga leta zdrav in čil gojil našo lepo divjad, v zeleni bratovščini pa bil deležen še veliko užitkov in zadovoljstva.

Člani LD Pertoča

UMRLI SO:

Ivan Dolinšek, član LD Tržič, se je v novembru 1961, vračajoč se z lova, smrtno ponesrečil. Rojen 1893 v Lovrencu na Pohorju se je 42 let udeleževal v lovu, dolga leta kot lovski čuvaj, od-

likovan z znakom za lovske za-sluge, dober učitelj mlajše lovske generacije in dober logar. Vzornemu lovskemu tovarišu trajen in časten spomin!

Lovska družina Tržič

Pavle Sotenšek, član in častni član LD Zagorje ob Savi, 72 let star, 56 let lovec, lovski čuvaj, po osvoboditvi soustanovitelj lovske družine. Pol stoletja je bil vzoren lovec, učitelj in vzgojitelj lovskega naraščaja in lovec ter stalen vodja lovov. Zaslužnemu tovarišu trajen in časten spomin!

LD Zgorje — M. Š.

Jože Kovač, član LD Polskava, je kot lovski strokovnjak še izpred vojne, požrtvovalno pomagal urejevati zapuščenca lovišča ter vzgajal in vodil mlade lovce, dokler letos v oktobru ni za vedno zapustil svoje družine, nas lovcev in divjadi. Dragemu in plemenitemu lovskemu tovarišu naj bo časten spomin in miren počitek v dragi mu domači zemlji!

LD Polskava — A. F.

Ivan Leban, najstarejši član in ustanovitelj LD »Planota«, 82 let, rojen v Bači pri Modreju, vzgleden lovec in pravi tolminski pun-tar. Bil je aktiven član NOB, zaprt v tržaških zaporih in odpe-ljan v Mathausen, kjer je nje-gov sin umrl. Še dva dneva pred smrtjo je bil v svojem ljubljene-m lovišču. Odlikovan je bil od Lovske zveze Slovenije in tudi z Redom za zasluge za narod.

Slava nepozabnemu tovarišu!

Lovski tovariši

Ob tabornem ognju

Zane Grey

Zane Grey, pisatelj zgodb z Divjega zapada, 1875 do 1939 je napisal nešteto knjig, predvsem westernov. Mnogo njegovih del so filmali. Bil je velik ribič in lovec. Svoje lovske doživljaje opisuje tudi v knjigi »The Tales of Lonely Trails« (Zgodbe s samotnih steza), od koder je tudi naslednji odlomek. Dogodek se odigrava v Arizoni, v času prve svetovne vojne in nam kaže, kakšna je ameriška lovska latinščina.

Tisto noč so prišli Haughti iz svojega taborišča tam preko, k nam na obisk. Nadvse sem sicer ljubil zasebna nočna posedanja ob rdeče žarečem tabornem ognju v gozdu ali pustinji, a od časa do časa sem imel rad tudi družbo. Klepetali smo in se kar naprej pogovarjali. Starina Doyle je povedal več kot eno svojih zgodb »iz dobrih, starih časov«. Potem nam je Haught nadrobil nekaj medvedjih storiij. Prva je bila o starem črnem medvedu, ki je pridrvel in pridrčal nadenj, da bi ga napadel. Haught je dejal, da ni lovca, ki bi mogel streljati na medveda, kadar prihumi zviška nad človeka

jaz. Haught pa se je zdelo, da je iz njih dobil navdih.

»No, — pa dobro! Poslušaj zdaj tole!« je začel in pomežiknil. »Bil je nekoč stari drug, imel je ranč v Chevelon Canyonu in vedno so ga kot kuga nadlegovali gorski levi. Ime mu je bilo Bill Tinker. No, Bill ni bil nikakršen lovec, še celo bal se je levov in medvedov. Toda, razjezil se je rad, kadar je katera teh zverin rogovilila okrog njegove koč. Nekega jesenskega dne je prišel domov in glej, velika levinja je vohljala tamkaj okrog njegovega bivališča. Zgrabil je poleno ter ga zalučal proti njej, zraven se je pa drl, da bi zverino nagnal proč. Tam, na sredi dvorišča je ležal zapuščen, velik sod za vodo. Vrag naj me pocitra, če se ni res zgodilo tako, da je lev smuknil vanj, da bi se skrnil. Bill je hitro stekel, sunkovito obrnil sod z dnom kvišku in — lev je bil ujet. Tinker se je moral vsteti na sod, da ga je mogel tiščati k tlom. Seveda pa je tisti lev vzdignil pravega vraga tam pod sodom. Bill je bil

z brzino valeče se skale. Tistikrat je lovec z bliskovito hitrostjo odpiral in zapiral vzvod svoje risanice in zadnji strel je po srečnem naključju in za las pred njegovimi očmi ustavil medveda.

Druga zgodba je obravnavala nekega mladca, ki je ubil medveda. Ko ga je ravno odiral, je prikorakala vrsta petih nadaljnjih medvedov, lepo v gosjem redu. Ni mu preostalo drugega, šinil je na drevo in tam ostal dokler niso bili mimo. Tretja povest pa je bila o stari medvedki in njenih dveh mladičih. Haught je naletel na njo prav v trenutku, ko je očitno ravno mislila svoja otročiča spraviti na varno. Hotela ju je imeti na drevesu, a ju je morala z zaušnicami spraviti na smreko. Ob tej storiiji je pripomnil, da je bil videl medvedje samice, ki so se z bunkami »pogovarjale« s svojimi mladiči. Bolj grozna je bila njegova četrta storiija o ogromnem grizliju, ubijalcu ovc in govedi, ki je šel skozi deželo in puščal za seboj na pašnikih smrt.

Moj sin Romer je silno užival ob tej uri pripovedovanja zgodb ob žarečem tabornem ognju. Kar ni se mu dalo iti v posteljo. »Oh, očka, pusti me, naj slišim še eno!« je prosil. Njegove sijoče oči bi bile omajale resnejšo disciplino, kot sem jo držal

hudo prestrašen. Zdajci je zagledal levov rep, ki je smuknil iz soda skozi veho. Tinker se je nagnil čez sod, brž pograbil tisti dolgi rep in ga hitro zadržnil v velik voz. Nato je stekel v koč. Pri vratih se je ozrl čez ramo in ravno še videl leva, kako jo je cvrl po griču navzdol s sodom vred, ki mu je ropotal in poskakoval za hrbtom. Bill je povedal, da levinje ni več videl do pomladi. Takrat pa se je pojavila, a na repu ji je še vedno opletal sod. Toda, kar je bilo najbolj čudno, Bill je prisegel, da je videl z njo štiri mladiče in vsak od njih je imel čebriček na svojem repu.«

Vsi smo zarjaveli od smeha, le Romer ne. Zaradi zanimanja je bil tako zaverovan, njegova vznichenost je bila tolikšna in vera v pripovedovalca tako spoštljiva, da v začetku ni prepoznal trika s katerim se je zgodba končala. Njegovo lice je žarelo, njegove oči so bile temne in široko razprte. Ko pa je resnica šinila v njega, sta začudenje in razočaranje spremenila njegov nepremičen obraz, a nato se je pojavila veselost. Kričal je na ves glas. Še dolgo potem, ko je že bil v postelji, sem ga slišal, kako se je hahljal in hihital.

Iz originala prevedel Bogdan Vajda